

bistands- aktuelt

nr 6 september
2010

FATTIGDOM

FOTO: PER-ANDERS PETERSSON

Vi gjør opp status
for tusenårsmålene

Side 12-13

www.bistandsaktuelt.no

I to år var den norske bistandsrådgiveren Hans Dieset stasjonert ved den norske militærbasen i Meymaneh. En av oppgavene ble å rydde opp etter amatørmessig militær bistandsinnsats.

FOTO: FORSVARET

Soldatbistand til stryk-karakter

■ Norges tidligere bistandsrådgiver i Afghanistan, Hans Dieset, slår tilbake mot norske militære sjefers kritikk av bistanden til landet. De mener at den sivile bistanden er for langsam og roper på sterkere samordning av bistand og militær innsats.

■ – Militære ledere vet svært lite om moderne bistandsprinsipper. Dessuten sitter de i glasshus når de kaster stein på andres bistandsinnsats, sier Dieset.

■ I to år var han stasjonert i den norske militærbasen i Meymaneh. Nå forteller han om skrekkeeksempler på militære som har forsøkt seg på bistand med kjappe resultater.

Side 8-9

B-Post Abonnement

RETURADRESSE: Bistandsaktuelt,
boks 8034 Dep., 0030 Oslo.

AFRIKAS HORN

Intervju med
Somalias
forsvars-
minister

Side 14-15

NYE ALLIANSER

Rikinger
åpner
lommeboka
for Gates

Side 16-17

DEBATT

Erik Solheim
slår nye
slag for
middelklassen

Side 2

TANZANIA

Kikwete
krangler
med giver-
landene

Side 4

Norge gir ikke opp de fattigste

Av Erik Solheim,
Utenriksdepartementet

HVORDAN KAN VI DRA de fattige ut av fattigdom og opp i middelklassen? Det er det utviklingspolitikken handler om.

Skal Norge gi opp de fattigste, spør Marte Gerhardsen i Care og Helen Bjørnøy i Plan Norge i Bistandsaktuelt i juni. De frykter at utviklingspolitikken fokuserer for ensidig på målet om økonomisk vekst, og prioriterer ned alle som har det vanskelig.

Enkelt sagt; Gerhardsen og Bjørnøy kan sove godt om natten uten frykt for at Norge skal svikte verdens fattige. Og det er hyggelig at de gir meg honnør for å utfordre tradisjonelle tanker om bistand når jeg oppfordrer til å støtte opp om middelklassen.

En voksende middelklasse betyr økt kompetanse og produktivitet, økt etterspørsel etter varer og tjenester og utvikling av lokale markeder.

FOR FØRSTE GANG i historien kan flertallet av jordas befolkning regnes som en bred middelklasse. Dette er mennesker som ikke lurer på hva de skal spise i morgen. Mange er på internett. De har mobiltelefoner. De har et trygt sted å bo og muligheter til å gi barna sine utdanning. De dør ikke i ung alder av sykdommer det går an å kurere.

Det blir klarere for meg hvis vi deler verden inn i 3 + 3 + 3. Tre milliarder tilhører den globale middelklassen. De har et relativt godt og trygt liv uten store bekymringer. Så har vi tre milliarder som er enten ekstremt fattige, eller ganske fattige. De har et håp om den samme levestandarden som de tre milliarder rikeste av oss. Så er det tre milliarder som ennå ikke er født, men som vi med sikkerhet vet kommer til å bli født.

Det trengs en gigantisk teknolo-

FAKSIMILE: BA 5-2010

DEBATT

gisk revolusjon for å kunne håndtere den klimamessige utfordringen, når fattige og ufødte skal ha del i goder som er selvsagte for oss. Men det er jo selvsagt det utviklingspolitikken handler om. Hvordan kan vi dra milliardene av fattige og ufødte ut av fattigdom og opp i middelklassen?

Jordas breie middelklasse deler ofte verdier, og de skal ikke underverdes. Det er vanskelig for et land med en brei middelklasse å

områder, krav om fri presse, respekt for menneskerettighetene, bedre vilkår for næringslivet, åpenhet i staten og kamp mot korrupsjon. I tillegg er de også ofte pådrivere for bedre offentlige tjenester innenfor eksempel helse og utdanning.

Bjørnøy og Gerhardsen påpeker at fattige ofte er «bærere av endring». Det er selvsagt mange eksempler på det. Men det er likevel mer sant at folk med røtter i middelklassen leder politiske partier, fagforeninger og organisasjoner i det sivile samfunn som driver fram samfunnsmessig endring. Kvinnebevegelsen har skapt dagens nye og mer likestilte Norge. Nesten alle var ledet av kvinner fra middelklassen. Den norske arbeiderbevegelsen oppsto blant typografene i Kristiania. Først mye seinere kom husmennene på Hedmarken med.

I KINA BRINGES hundrevis av millioner ut av fattigdom og opp i middelklassen. Det skjer ikke først og fremst ved fokus på de aller fattigste, men ved å vektlegge et hardt arbeidende næringsliv og en effektiv stat. I Brasil har president Lula brakt 20 millioner mennesker ut av fattigdom bare i løpet av sin presidenttid. Flertallet av brasilianere tilhører nå middelklassen. Det har skjedd gjennom kombinasjon av gode, sosialistiske programmer for de fattigste og et raskt voksende næringsliv. Sosialistisk trygghet og kapitalistisk ekspansjon!

Jeg er trygg på at Bjørnøy, Gerhardsen og jeg er enige om at en vellykket utviklingspolitikk må forene direkte innsats for de aller fattigste med samfunnsendring som skaper en bred og robust middelklasse. ■

Erik Solheim er miljø- og utviklingsminister.

Er kvinner alltid ofre i krig?

Av Marianne Skaiaa

VI HØRER OFTE AT kvinner er ofre for krig og konflikt. Dette bildet fores til oss både fra media og organisasjoner. Kvinner påvirker ikke krig, de blir påvirket av den. Kvinner er passive og ikke aktivt deltagende i krig og konfliktsituasjoner. Men er det virkelig slik? Er kvinner bare ofre i krig, eller er bildet langt mer komplisert, og kanskje også mer ubehagelig?

Er kvinner bare ofre i krig, eller er bildet langt mer komplisert, og kanskje også mer ubehagelig?

fører ikke nødvendigvis med seg et godt utgangspunkt for positiv endring og utvikling.

HENSIKTEN ER IKKE å svartmale kvinner som gruppe, eller vise at kvinner kan være like ille som menn. Ei heller vil vi undervurdere det faktum at de fleste kvinner er ofre i krig. De er ofre for vold, mister familiemedlemmer, ser sine barn lide, mister sine menn og får ansvar og forpliktelser som krever mye. Likevel er det mulig å analysere konflikter og de som påvirker disse på en mer nyansert måte enn hva som ofte er tilfelle. Det er interessant å spørre hvem det er som tjener på å gi kvinner en offerrolle og hva dette betyr for analyse av konflikter, utviklingsprosjekter og reintegrering av flykninger. At kvinner nesten automatisk får tildelt en rolle som offer i krig og konflikter krever mer oppmerksomhet, analyse og fokus. I likhet med menn ønsker også mange kvinner å beskytte egen etni-

sitet, sine rettigheter og å kjempe for frigjøring av landet sitt.

I Eritrea kjempet kvinner side om side med menn i frigjøringskampen. Deres motiv var et fritt Eritrea. Kvinner og menn delte på oppgaver som matlaging og henting av vann, de bar våpen og kjempet en felles kamp for et felles mål. I Rwanda har African Rights funnet bevis for at mange kvinner ledet, plyndret, oppfordret til voldtekt av andre kvinner og selv utførte groteske handlinger under folkemordet i 1994. Dette er ubehagelig lesing, særlig fordi det utfordrer oppfatningen vi har av kvinner som passive ofre i krig.

I EN KRIGSSITUASJON endrer samfunnet seg fort. Tradisjonelle maktbalanser kan utfordres. Blant annet er det grunn til å anta at kvinner kan oppnå nye roller og økte rettigheter, samt nye former for makt som følge av de endringene som skjer i samfunnet. Men selv om

kvinner får utvidede roller og for eksempel bedre landrettigheter med tilgang på landområder, så betyr ikke dette nødvendigvis at de har det bedre. Dessuten kan slike endringer av kjønnsrollemønstre ofte være av kortvarig og midlertidig art.

Uansett burde vi tenke mer på hvem som betegner kvinner som ofre, hvorfor dette ofte gjøres så ensidig og hvilke konsekvenser dette får. For eksempel er det påtagelig at rapporter og akademiske artikler som har kvinner og krig som tema ofte unngår å analysere kvinner utover rollen som offer. Kvinners deltakelse og ulike roller i krig og konflikt, samt de muligheter som samfunnsendringer etter en konflikt kan bringe, burde i større grad bli gjenstand for forskning og analyse. ■

Marianne Skaiaa er fagrådgiver i Bistandsnemnda.

FØLG DEBATTEN PÅ NETT: WWW.BISTANDSAKTUELT.NO

bistandsaktuelt forbeholder seg retten til å lagre og utgi alt stoff i fagbladet i elektronisk form. Redaksjonen forbeholder seg også retten til å forkorte innsendte manuskripter.

På grunn av stor pågang av debattinnlegg, kronikker, reisebrev, o.l. vil mange artikler ikke komme på trykk. Debattinnlegg honoreres ikke.

Sivilsamfunnets kamp mot korrupsjon i Zambia. Av **Dag Albert Bårnes** fra Caritas Norge.

Johan Tingulstad deler sine erfaringer og refleksjoner om Norges arbeid med fond i Verdensbanken.

Kjersti Lie Holtar fører debatten om fairtrade og Fair Trade videre.

bistandsaktuelt

Fagblad om utviklingssamarbeid • Utgitt av Norad

Redaksjonen arbeider i henhold til pressens Vær Varsom-plakat og Lov om redaksjonell frihet i media. Det er bladets redaktør som har ansvaret for innholdet i bladet.

6/2010 – 13. ÅRG

Bistand i militær regi

LEDER

Norske militære sjefer har i sommer nærmest stått i kø for å kritisere den sivile bistandsinnsatsen i Afghanistan. Budskapet er entydig – og minner til forveksling om den nye strategien til USAs og Natos nye øverstkommanderende i landet, David Petraeus: Med målrettet sivil bistand skal de vestlige militære styrkene i landet skaffe seg «vennlige omgivelser».

Akkurat som Petraeus ønsker også norske militære sjefer seg derfor en sterkere samordning av militær og sivil innsats, under én sentral kommando. På den måten kan bistandsinnsats geografisk og tidsmessig i større grad understøtte den militære, med et mål om både å svekke motstanderens støtte i lokalsamfunnene og å kunne bygge nye allianser.

Tanken om at skolebygging og brønnboring skal vinne skeptiske afghanere over på utenlandske soldaters side virker overforenklet, og har liten støtte både i afghansk historie og i nyere forskning. En ny studie fra Tufts University har nettopp sett på effektiviteten til «hearts and minds»-strategien.

Studien viser til at det i 2010 ble utbetalt 1,2 milliarder dollar i bistand via det militære Commander's Emergency Response Programme (CERP). Men denne Afghanistan-bistanden kan så langt vise til svært beskjedne resultater, selv i militær sammenheng. Denne bistanden «kan være skadelig – eller i beste fall, være uten effekt for amerikansk opprørsbekjempelse i Afghanistan», heter det i de foreløpige konklusjonene.

Når vi er skeptiske til sivil-militær samordning i Afghanistan, er det likevel av andre grunner. For det første mener vi at den afghanske befolkningen er best tjent med at deres behov vurderes ut fra en humanitær synsvinkel, uavhengig av kortsiktige militære hensyn. Erfaring fra mange års bistandsarbeid tilsier at tålmodighet og langsiktighet må til for å oppnå resultater innenfor fattigdomsbekjempelse. Det oppnår man ikke ved å la bistanden underordnes en militær kommando med seks-månedersperspektiv. Dernest vil vi også advare mot nye strategiske grep som vil medføre en forsterket sikkerhetstrussel, både for internasjonale og lokale bistandsarbeidere.

GZ

MÅNEDENS SITAT

«90 minutter med Naomi Campbell ga mer global pressedekning om bloddiamanter og krigsforbrytelser enn det har vært de tre årene rettsaken mot Charles Taylor har pågått.»

Neil Wallis, PR-rådgiver i et intervju med PR Week Magazine.

Nå kan du få
NYHETSBREV fra
bistandsaktuelt.no

Du kan nå abonnere på
en ukentlig nyhetstjeneste
fra Bistandsaktuelt.

Du mottar den –
sammen med ukens karikaturtegning –
rett inn på din pc!

Gå inn på
bistandsaktuelt.no/Forsiden/Nyhetsbrev
og skriv inn din e-postadresse.

Enklere kan det ikke bli.

Tanzania går til ordkrig mot giverland

Tar til motmæle mot korrupsjonskritikk

DAR-ES-SALAAM (b-a): Tanzanias president Jakaya Kikwete retter kraftig kritikk mot utenlandske diplomater. Han beskylder dem for å legge seg opp i landets interne forhold og prøve å styrte hans regjeringsparti Chama Cha Mapinduzi (CCM).

■ I TANZANIA:
KIZITO MAKOYE

Presidentens kritikk er tilsynelatende rettet mot enkelte giverland som har uttrykt misnøye med Tanzanias innsats i kampen mot korrupsjon på høyt politisk nivå.

Tanzania har redusert avhengigheten av bistandsmidler i statsbudsjettet. Mens 44 prosent av budsjettet var finansiert av giverland da Kikwete tok over makten for snart fem år siden, er andelen i år nede på 28 prosent.

I sin tale under oppløsningen av nasjonalforsamlingen i juli skrotte Kikwete av at hans regjering hadde lykkes i sine bestrebelser på å redusere den økonomiske avhengigheten av utenlandske donorer.

Irritert på svenske. Angrepet på diplomatene kom på et landsstyremøte i CCM i hovedstaden Dodoma litt tidligere. Kikwete beskyldte enkelte utenlandske diplomater for i hemmelighet å forsøke å sabotere partiet. Han navnga ikke spesielle diplomater, men observatører mener han trolig reagerte på den kraftige kritikken fra Sveriges tidligere ambassadør i Tanzania, Staffan Herrström. Han har refset Tanzanias regjering for svak innsats mot korrupsjon på høyt plan.

Herrström manet regjeringen til å leve opp til sine uttrykte ambisjoner og ta tak i alle korrupsjonssaker, sørge for at mistenkte stilles for retten og at sakene føres fram til en rettslig konklusjon.

I sitt motangrep sa Kikwete at enkelte diplomater spiller skitne spill for at CCM skal miste makten i valgene i oktober.

- Diplomaterne bør gjøre jobben sin, ikke legge seg oppi lokale saker og lage hemmelige strategier for å undergrave vårt parti, kommenterte Kikwete, som er CCMs presidentkandidat i det kommende valget.

I en annen tale forsikret han om regjeringens sterke vilje til å bekjempe korrupsjon, og viste til at det var reist tiltale i 780 korrupsjonssaker de siste fem årene.

Tanzanias president **Jakaya Kikwete** liker ikke at giverlands diplomater har for sterke meninger om hvordan han bekjemper korrupsjon.

FOTO: SCANPIX/DAI KUROKAWA

Valg i oktober. Utenriksminister Bernard Membe truet i fjor, ifølge preserapporter, med å utvise utenlandske diplomater som «konspirerte» med opposisjonspolitikere for å sabotere regjeringspartiet CCM.

President Kikwete står sterkt på meningsmålingene. Observatører mener han likevel mangler styrke til å ta et grunnleggende oppgjør med korrupsjonen, som er dypt rotfestet i landets ulike myndighetsorganer og byråkratiske institusjoner.

Nedtellingen til valgene i oktober er startet, og CCM lanserte nylig en innsamlingskampanje for å skaffe 50 milliarder tanzanianske shilling, snaut 200 millioner kroner, til å finansiere valgkampen. En ny lov pålegger alle politiske partier å skaffe valgkampmidler gjennom normale kanaler. Enkelt personer har ikke lov til å samle midler til sin egen valgkamp.

Den erfarne og regjeringsskrittiske journalisten Ansbert Ngurumo skriver i sin ukentlige spalte at president Kikwete ikke er sikret brakseier i valget. For å overbevise nølende velgere har derfor hans parti gitt seg i kast med oppgaven å samle inn mange millioner dollar.

Svekket. - Velgernes tiltro til regje-

Diplomatene bør gjøre jobben sin, ikke legge seg opp i lokale saker og lage hemmelige strategier for å undergrave vårt parti.

Jakaya Kikwete, president i Tanzania.

ringen er blitt kraftig svekket etter Kikwetes fem år ved makten. Kikwete må ta noen grep for å gjenvinne tilliten fra folks som har sett at deres forhåpninger er blitt ignorert, sier Mwesiga Baregu, professor i statsvitenskap ved St. Augustin-universitetet i Dar-es-Salaam.

- Sterke uttalelser mot utenlandske diplomater er en måte å svare på kritikken som rettes mot hans regjering. De er avgjørende for hans vintersjans, og han vil ofte komme med slike uttalelser i en lokal forsamling, sier professor Baregu.

Tanzania ble presset til å innføre et flerpartisystem i 1992. Men opposisjonen blir av mange oppfattet som veike sandpåstrøere som bare skal tilfredsstille giverlandenes ønske om demokratiske elementer.

Holdt tilbake penger. Internasjonale givere har inntil nylig finansiert 40

prosent av Tanzanias statsbudsjett. Men i budsjettåret 2010/11 er budsjettstøtten redusert med 220 millioner dollar sammenlignet med året før. I en pressemelding kommer det frem at noe av reduksjonen skyldes at giverlandene er bekymret for manglende iverksettelse av reformer.

Dersom reformene ikke gjennomføres i ønsket tempo, kan det bli ytterligere kutt i framtidig budsjettstøtte, het det i en erklæring fra Den afrikanske utviklingsbanken ADB tidligere i år. ADB har nylig avsluttet sin periode som leder for givergruppen for budsjettstøtte, en posisjon Norge nå har overtatt. Elers består gruppen av Canada, Danmark, EU-kommisjonen, Finland, Irland, Japan, Nederland, Storbritannia, Sveits, Sverige, Tyskland og Verdensbanken. ■

NORSK BISTAND TIL TANZANIA

- Tanzania var i fjor det landet som mottok mest bistand fra Norge.
- Norge støttet i fjor en rekke prosjekter, både på fastlandet og i Zanzibar, med til sammen 731 millioner kroner.
- Energi, klima og miljø, mødre- og barnehelse samt budsjettstøtte er hovedområder for den norske bistanden.

Norges ambassade: - Naturlig med spisse uttalelser

■ INGVLID SAHL Ifølge Svein Bæra, fungerende stasjonssjef ved ambassaden i Tanzania, har Norge en god og åpen dialog med myndighetene på alle nivå i Tanzania, presidenten inkludert.

Samtidig erkjenner han at kommunikasjonen mellom givere og myndigheter i Tanzania er preget av en viss slitasje.

- Dette kommer av at flere av givene mener det er for svak framdrift i viktige offentlige reformer, kampen mot korrupsjon, tiltak for å

styrke næringsutvikling, offentlig finansforvaltning med mer. Myndighetene på sin side blir frustrert over det de opplever som forsøk på detaljstyring fra givene, sier han.

Bæra mener det er naturlig at denne situasjonen kan resultere i enkelte spisse uttalelser, særlig i et valgår. Det er imidlertid ingen grunn til å tro at dette vil lede til utvisning av diplomater, og den politiske situasjonen foran valget vurderes, ifølge Bæra, å være stabil. På Zanzibar, der flertallet nylig sa ja til

samlingsregjering etter valget, må situasjonen sies å være mer stabil og optimistisk enn ved noen tidligere valg.

Bæra understreker imidlertid at Norge og likesinnede givere snakker med en tydelig stemme når det gjelder kampen mot alle former for korrupsjon.

- Vi ser på medias omfattende dekning av korrupsjonssaker som et viktig element i denne kampen. Samtidig er det nødvendig å gi klare budskap direkte til relevante myn-

digheter i de riktige kanalene, sier han.

Selv om mye gjenstår i Tanzania, er situasjonen, ifølge Bæra, langt fra helsvart. En av de større korrupsjonssakene de siste årene, knyttet til Bank of Tanzania, har nylig fått domfellelse i retten og Tanzania har som ledd i forberedelsene til valget i oktober vedtatt en ny lov som skal hindre korrupsjon i forbindelse med finansiering av valgkampen. ■

Ny grunnlov forandrer Kenya

Har endelig kvittet seg med den politiske arven etter kolonistene

NAIROBI (b-a): Store ord ble tatt i bruk både av presse og politikere da kenyanerne nylig sa et historisk ja til ny grunnlov. – En ny nasjon er født, proklamerte president Mwai Kibaki.

■ I KENYA:
HEGE OPSETH

I 1963 signerte landsfaderen Jomo Kenyatta dokumentet som gjorde Kenya til en selvstendig nasjon. Men den nye grunnloven var utformet i London – av de etter hvert forhatte britene. Siden den gang har politikere styrt etter «britiske regler».

Da Kenyatta talte til folket etter uavhengigheten i 1963 sa han: «Dagen i dag markerer begynnelsen på en ny periode og en ny utfordring i vår historie».

Dagens president Mwai Kibaki brukte omtrent de samme ordene da han talte etter at ja-siden vant en gigantisk seier for den nye grunnloven.

Demokratisk prosess. Kibaki legger likevel ikke skjul på at det er nå den virkelige jobben starter. Lover skal utformes basert på den nye grunnloven og deretter settes ut i livet. For kenyanerne er det viktig at de ser konkrete resultater før neste presidentvalg i 2012.

– Vi har tatt tilbake vår verdighet som nasjon, skriver dagsavisene om den historiske valgdagen i begynnelsen av august.

Den nye grunnloven er med på å sikre kvinners representasjon i politiske og juridiske verv, den sikrer rettigheter til handikappede og minoriteter. For de fattige er det en stor seier at alle skal sikres tilgang til helsehjelp, og det vil være forbudt ved lov å avvise fattige som trenger medisinsk hjelp på grunnlag av at de ikke har penger.

Presidenten har ikke lenger ubegrenset makt. Nå skal lovendringer og andre beslutninger forankres hos de folkevalgte og presidenten kan også bli kastet fra embetet. Den nye grunnloven forutsetter også en reform av politistyrkene og bedre rettigheter for varetektsfengslede, samt krav om at også politikere skal betale skatt.

Aldersklausul. President Mwai Kibaki fikk sterk kritikk for sin tilbakeholdenhet under opptøyene i 2007 og for, som noen hevder, å ha stjålet presidentembetet.

Regjeringen har drevet en intensiv kampanje for den nye grunnloven. Bildet er fra et JA-møte i Nairobi.

FOTO: HEGE OPSETH

Kenyas president Mwai Kibaki.

Presidenten har ikke lenger ubegrenset makt.

Ved å sørge for at folkeavstemningen gikk fredfullt for seg – og ved å bidra til et ja-seier gjennom sin intensive kampanje, har han også sikret seg et bedre politisk ettermæle. Det er ikke ventet at 79-åringen vil stille til valg i 2010. Mange tror derimot at statsminister Raila Odinga, som mange mener var den rettmessige vinner av siste presidentvalg, vil stille.

Kanskje er det også derfor klausulen i grunnloven om at presidenter over 60 år ikke kan inneha embetet, er blitt fjernet.

Stolte kenyanere. Kenyanerne har den siste ukene vært i lykkerus. Men stridsspørsmål som abort og nyaner av hva som står i den nye grunnloven skaper stridigheter. Kirkene vil ha åpningen for abort fjernet fra grunnloven. Ifølge aviser mener de at det vil føre til at det er fritt fram for de som ønsker abort – det er bare å betale litt i korrupte Kenya.

– Vi bør ikke akseptere den nye grunnloven når den går i mot Guds ord, sa Kanu-lederen Gideon Moi på

det siste folkemøtet nei-siden avholdt.

Og i avisene fortsetter kirkeledere å si at grunnloven vil bane veien for massedrap på ufødte fostere, åpne for at homofile og lesbiske kan leve sammen og utsette barna for vestlig innflytelse.

Fryd over politikerskatt. Den nye grunnloven vil svi på pungen for politikere. De er blant verdens best betalte – og har hittil sluppet å betale skatt. Det er det slutt på nå.

Når presidenten signerer den nye grunnloven om kort tid, må parlamentets folkevalgte og ministrene for første gang betale satt av gigantlønnen. Det vil bringe 700 millioner Kenya-shillings i statskassa årlig – om lag 68 millioner norske kroner.

Kenyanerne er rasende på de skyhøye lønningene. Mens 60 prosent lever under fattigdomsgrensa, tjener de folkevalgte over 70 000 kroner i måneden.

I tillegg kommer en rekke frynsegoder som bil og billige lån. ■

Valgkampen i gang i Tanzania – med én klar favoritt

■ I TANZANIA:
KIZITO MAKOYE

DAR ES SALAAM (b-a): I Tanzania har et halvt dusin presidentkandidater fått godkjent sine kandidaturer av den nasjonale valgkommisjonen foran nasjonalvalgene i oktober.

Men ifølge observatører er det allerede soleklart at president Jakaya Kikwete kommer til å beholde makten. En hovedgrunn til det er at opposisjonen er svak, uten klare lederskikkelser og dårlig organisert.

Det er fjerde gang det holdes valg i Tanzania siden ett-partisyste-

Tanzanias president Jakaya Kikwete.

met ble avskaffet for 18 år siden. Opposisjonen har imidlertid aldri lykkes med å fravriste regjeringspartiet CCM makten, til tross for den voksende misnøyen med partiet. Det er en utbredt oppfatning at CCM ikke har greid å skape økonomisk framgang og bringe velstand til folket.

Ifølge den siste meningsmålingen til REDET-instituttet ved Universitetet i Dar es Salaam er seieren likevel innen rekkevidde: CCM og Kikwete ligger an til å gjøre et rekordvalg med tett oppunder 90 prosent

av stemmene.

Samtidig tror politiske analytikere at antikorrupsjonsjegeren Wilbrod Slaa fra CHADEMA-partiet kan bli den potensielt farligste utfordrer for Kikwete. Slaas uventede beslutning om å delta i valget kan redusere sannsynligheten for et valgskred, mener analytikerne.

I 2007 offentliggjorde Slaa en «skammens liste» over en rekke korrupte ministre og nøkkelpersoner i CCM, som skal ha forsynt seg grovt av statskassen. Dette gjorde ham populær blant mange tanzaniere. ■

NOTISER

Færre trenger nødhjelp i Somalia

Antallet somaliere som er avhengige av nødhjelp har falt med 25 prosent det siste året. Mer regn enn vanlig har ført til større avlinger og bedre forhold for buskapen, melder FNs mat- og jordbruksorganisasjon (FAO).

Likevel er situasjonen sårbar. To millioner mennesker, mer enn en fjerdedel av befolkningen, er fremdeles avhengige av nødhjelp. Dersom neste regntid blir tørrere, kan antallet øke igjen, advarer FAO-rådgiver Grainne Moloney.

I fjor var omkring 42 prosent av befolkningen avhengig av nødhjelp, i en situasjon med høye matvarepriser og langvarig tørke. ■

Afrikansk romorganisasjon på trappene

Den afrikanske union har gikk grønt lys for en utredning av mulighetene for en felles afrikansk romfartsorganisasjon. Utredningen vil også skissere opp en felles romfartspolitikk for kontinentet. Planene ble klare etter et ministermøte i Nigerias hovedstad Abuja, melder nyhetstjenesten AllAfrica.com.

Den første vellykkede oppskytingen av en fellesafrikansk satellitt fant sted i sommer. En satellitt ble også lansert i 2007, men fikk tekniske problemer. ■

Valgdag fastsatt i Burma

Det første valget i Burma på 20 år vil finne sted 7. november i år. Det vil dermed avholdes før Aung San Suu Kyi antas løslatt fra husarresten. Den norske Burmakomiteé frykter at valget ikke vil ikke bidra til en politisk løsning på konflikter mellom etniske grupper og juntaen. ■

Rekordmange sivile afghanere drept

En ny rapport viser at 1300 sivile afghanere er drept i konflikten i løpet av det første halvåret i år.

Dette er en økning på hele 31 prosent sammenliknet med i fjor, ifølge FN. Flyktninghjelpen frykter at tallene vil fortsette å øke. ■

Klasebombeforbud iverksatt

1. august trådte forbudet mot klasebomber i kraft. Traktaten, som er undertegnet av 107 land og ratifisert av nasjonalforsamlingene i 37, deriblant Storbritannia, Frankrike, Tyskland og Japan, ble signert i Oslo i desember 2008. Den forbyr bruk, produksjon, lagring og transport av klasebomber. ■

Matvarehjelp kapret av lobbyister

Milliarder i subsidier til shippingindustrien gjør amerikansk matvarehjelp dyrere

USAs matvarebistand er dyr og dårlig. Den gir seg ut for å være nødhjelp, men i praksis gir den milliardinntekter til amerikansk landbruk og amerikanske skipsredere, mener forskere.

MATVAREBISTAND

■ EVEN TØMTE

«Hemmeligheten bak Food for Peace's suksess ligger i den unike kombinasjonen av amerikansk omtanke og den uovertrufne effektiviteten til vår nasjons bønder», heter det når USAID skal presentere et av sine programmer for matvarebistand.

Kritikere hevder derimot at amerikansk matvarehjelp er dominert av proteksjonisme, snarere enn hensynet til hva som gir den mest effektive hjelpen. Forskere ved Cornell University har nå offentliggjort en rapport som dokumenter at amerikansk matvarebistand ikke bare subsidierer amerikanske bønder, men også amerikansk shippingindustri.

- Den nåværende politikken fremmer i praksis subsidier til shippingindustrien under dekke av humanitær hjelp og nasjonal sikkerhet, skriver forskerne Elizabeth B. Bageant, Christopher B. Barrett og Erin C. Lentz ved Cornell University.

Jerntriangel. De fleste land som yter nødhjelp gir penger i stedet for mat. Disse pengene brukes så av FN-organisasjonen Verdens matvareprogram (WFP), som kjøper mat fra leverandører i nærheten av der den skal deles ut.

Den amerikanske matvarebistanden er derimot bundet av krav om at maten skal være produsert i USA og fraktes av amerikanske skip. Dette har blitt kritisert blant annet av forskere og bistandsorganisasjoner. USA har imidlertid strittet i mot reformer som kan gjøre bistanden mer effektiv og står i dag fortsatt for om lag halvparten av verdens matvarebistand.

- «Jerntriangelet», bestående av agrobusiness, noen bistandsorganisasjoner og rederier, har vært en enestående effektiv lobby for å opprettholde status quo i USAs matvarebistand, mener Bageant, Barrett og Lentz.

46 prosent sløsing. Forskerne fra Cornell University har analysert kostnadene av politikken kjent som *Agricultural Cargo Preference (ACP)*.

Det amerikanske skipet Liberty Sun laster av matvarehjelp i Eritrea. Forskere hevder nå at USAs matvarebistand sponser den amerikanske shippingindustrien mer enn den berørte befolkningen.

ACP-politikken krever at 75 prosent av amerikansk matvarehjelp skal sendes via privateide, amerikanske skip, uavhengig av om disse klarer å levere konkurransedyktige tilbud. I tillegg må en fjerdedel av matvare-

hjelpen sendes via en av havnene i den amerikanske Great Lakes-regionen.

Forskerne har analysert data fra alle de 1741 forsendelsene av amerikansk matvarehjelp som ble foretatt

i løpet av 2006. Mangelen på konkurranse og fleksibilitet som følger ACP-politikken er anslått å koste 140 millioner dollar i året, om lag 860 millioner kroner. Det er 46 prosent over konkurransedyktige priser.

Ny målemetode gir flere fattige i verden

I fjor oppjusterte Verdensbanken sitt anslag over svært fattige mennesker i verden – til 1,4 milliarder. Nå viser en ny målemetode at det er 1,7 milliarder mennesker som lever i fattigdom.

■ TOR AKSEL BOLLE

Multidimensjonal fattigdomsindeks er navnet på den nye målemetoden. Det er forskere tilknyttet universitetet i Oxford som har utviklet metoden på oppdrag fra FNs utviklingsprogram, UNDP. Forskerteamet

1,7 milliarder mennesker lever i fattigdom.

og UNDP mener at denne nye måten å beregne fattigdom på gir et mer presist bilde av hva fattigdom faktisk er enn for eksempel Verdensbankens vektlegging av en inntekt på under 1,25 dollar dagen. I den nye indeksen vektlegges tre hovedindikatorer: helse, utdanning og levestandard. Ambisjonen er å gi et riktigere bilde av fattigdommens kompleksitet, noe som forskerne bak indeksen håper vil gjøre det enklere å sette inn effektive tiltak mot fattigdom.

- Den nye indeksen er som et forstørrelsesglass som avslører en rekke ulike utfordringer som de fattig-

ste husholdningene møter, sa Dr. Sabrina Alkire da den nye indeksen ble lansert i sommer. Hun er en av forskerne bak fattigdomsindeksen.

Alkire og hennes kollegaer har analysert tall fra 104 land og altså kommet fram til at det i verden i dag lever om lag 1,7 milliarder mennesker i det de kaller multidimensjonal fattigdom.

Den nye indeksen øker ikke bare antallet fattige i verden, den gir også et nytt og annerledes bilde av fattigdommen internt i en rekke land samt mellom land og regioner. Den viser for eksempel at Tyrkia, Egypt, Pakistan og Marokko har

langt flere fattige enn det Verdensbanken tidligere har anslått. Andre land, som for eksempel Tanzania, Vietnam, China har derimot færre fattige. Ifølge den nye indeksen bor 51 prosent av verdens fattige i Sør-Asia, mens 28 prosent bor i Afrika. Den viser også at det bor flere fattige i de åtte fattigste indiske statene enn i hele Afrika sør for Sahara til sammen. Niger er det landet i verden hvor høyest andel av befolkningen er fattige – hele 93 prosent.

Den nye indeksen vil bli brukt i FNs Human Development report som lanseres i oktober. ■

FATTIGDOM

Svensk bistandsminister i hardt vær

SVENSK BISTAND

■ TOR AKSEL BOLLE
Gunilla Carlsson har i løpet av sin periode som svensk bistandsminister skapt store bølger i bistandsmiljøet i vårt naboland. Tidligere i år sparket Carlsson toppledelsen i Sida, det svenske motstykket til Norad. Sparkingen kom etter lenger tids konflikt mellom Carlsson og ledelsen i Sida, blant annet hadde Carlsson flere ganger gått ut med offentlig kritikk av den svenske bistandsforvaltningen for budsjettoverskridelser og mangel på kontroll.

Nå er det imidlertid Carlsson selv som har måttet tåle beskyldninger om mangel på «ordning og reda». I en undersøkelse gjort av svensk tvs Rapport tidligere i sommer hevdet det at deler av Carlssons kritikk av svensk bistand har vært unøyaktig og overdrevet. Blant annet vises det til en korrupsjonssak som Carlsson gikk ut i media med i august i fjor.

Dette var en sak som involverte svenske bistandspenger i Zambia, noe Sida hadde sendt ut en pressemelding om. Carlsson mente imidlertid at saken ikke hadde fått nok oppmerksomhet og tok selv kontakt med pressen. Ifølge Carlsson dreide korrupsjonsskandalen seg om 58 millioner svenske kroner, noe som var den totale summen i saken. På spørsmål om hvor mye av disse pengene som var kommet fra svenske skattebetalere svarte Carlsson først at summen var noe lavere enn 58 millioner kroner, på et senere

tidspunkt oppgav hun så at det dreide seg om titalls millioner. På direkte spørsmål fra Rapports journalist oppga Carlsson i sommer at det dreier seg om rundt ti millioner kroner for så å si seg enig da journalisten oppga at Sida har fastslått at tallet er 5-7 millioner kroner.

Carlsson får også kritikk for å ha brukt bistandspenger til å betale for byggingen av svenske ambassader i flere land, noe som trolig er i strid med OECDs regelverk for hva man kan bruke bistandspenger til. Carlsson forsvarer seg imidlertid med at dette er en del av integreringen av bistanden i resten av den svenske utenrikspolitikken.

I Rapport granskning av Carlssons kom det også fram at en svært kritisk gjennomgang av en rekke svenske bistandsprosjekter ble utført av en tidligere kollega og bekjent av Carlsson som jobbet i Riksrevisjonen. Rapporten ble mye

omtalt, men en ny gjennomgang visste at store deler av kritikken var feilaktig.

Mange i den svenske bistandsbransjen mistenker nå at Carlsson har vært ute etter å «ta» bistanden fra dag en som minister.

- Dette bidrar til at vi som har jobbet med bistand hele vårt liv føler at vi jobber i motvind, en motvind som kommer fra den ministeren som er ansvarlig for området, sier Bo Forsberg som er generalsekretær i den svenske organisasjonen Diakonia. ■

Nå er det imidlertid Carlsson selv som har måttet tåle beskyldninger om mangel på «ordning og reda».

ed rundt 140 millioner dollar årlig.

FOTO: SCANPIX/KAREL PRINSLOO

Motstridende mål. Målet med ACP-politikken skal være å opprettholde flåtekapasitet i tilfelle krig, sikre arbeidsplasser for sjøfolk og beskytte den amerikanske flåten mot utenlandsk konkurranse. Men heller ikke disse målene tjenes spesielt godt, mener forskerne: Flertallet av skipene som nyter godt av støtten er ikke egnet for militært bruk, og mange av rederiene er eid av selskaper som igjen er eid av utenlandske investorer.

- Det grunnleggende problemet med ACP er at det er vanskelig å oppfylle flere politiske mål gjennom ett enkelt politisk instrument, mener forskerne.

De anbefaler at amerikanske myndigheter legger til rette for økt konkurranse, og at hensyn til nasjonal sikkerhet heller ivaretas gjennom direkte subsidier til militært brukbare fartøy. På basis av en modellstudie mener forskerne at å fjerne ACP-politikken vil være den viktigste reformen givelandene kan gjøre for å øke velstanden til matusikre husholdninger verden over. ■

DYR MATVAREHJELP

■ USAID ga 2,5 millioner tonn matvarebistand i 2006.

■ Sjøtransporten av denne hjelpen kostet 332 millioner dollar, tilsvarende om lag 2 milliarder kroner.

■ ACP-politikken forutsetter at maten transporteres av amerikanske skip og at en viss andel fraktes gjennom bestemte amerikanske havner. Dette anslås å øke transportkostnadene med 104 millioner dollar.

■ 50 millioner av dette er betalt av USAID direkte, og reduserer dermed deres kapasitet til å yte ytterligere hjelp.

■ Når ytterligere kostnader og annen matvarehjelp er inkludert, ender de totale ekstrakostnadene av ACP-politikken på 140 millioner dollar.

Les mer: (pdf)

tinyurl.com/3777pz3

NOTISER

Nye angrep i Somalia

Minst 31 mennesker mistet livet da selvmordsbombere angrep Muna Hotel, et populært hotell for politikere og regjeringsfunksjonærer i Somalias hovedstad Mogadishu. Dagen før ble minst 40 drept og over 100 skadet i angrep på militære mål, og den islamistiske organisasjonen Al-Shabab erklærte en «massiv, endelig» krig mot «invasjonen» av fredsbevarende styrker fra Den afrikanske union, melder Al-Jazeera.

Etter bombeangrepene i Ugandas hovedstad Kampala har Ugandas regjering lovet å forsterke de 6000 fredsbevarende styrkene med ytterligere 1200 soldater. Angrepene kom rett etter at de første forsterkningene ankom Somalia. ■

Utviklingsstudier populært i Oslo

Det var i alt 632 søkere som hadde utviklingsstudier som førstevalg ved opptak til høyskoler og universiteter i år. Det er en liten nedgang fra opptaket i fjor. Totalt var det 270 plasser tilgjengelig fordelt på fem forskjellige studiesteder.

Vanskeligst var det å komme inn på Bachelor-studiet ved Universitetet i Oslo, her var det 152 søkere på de 60 studieplassene som tilbys. Utviklingsstudiet er fortsatt langt mer populært blant kvinnelige studenter enn mannlige. Det var om lag seks ganger flere jenter enn gutter som hadde studiet som førstevalg. ■

Roser boikott av tømmersekskap

Regnskogfondet gleder seg over at Statens Pensjonsfond trekker seg ut av det malaysiske tømmersekskapet Samling.

Fondets etikkråd har konkludert med at selskapet gjennom sin skogbruksvirksomhet i regnskogen på Sarawak og i Guyana bidrar til ulovlig hogst og alvorlig miljøskade. Regnskogfondet har arbeidet for at Statens Pensjonsfond skal trekke seg ut av Samling og flere andre selskaper.

- En svært god nyhet og en stor seier for Regnskogfondet, mener daglig leder Lars Løvold.

Statens pensjonsfond har også trukket seg ut av de israelske selskapene Africa Israel Investments Ltd. og Danya Cebus Ltd. ■

Sier nei til militarisert bistand

Norske militære drev eget bistandsarbeid, etterlot seg fiaskoer

HAMAR (b-a): Norges tidligere bistandsrådgiver i Afghanistan Hans Dieset advarer sterkt mot militære sjefer som vil gi Forsvaret større innflytelse over norsk bistandsinnsats. – Militære ledere har for dårlige kunnskaper om bistandsarbeid, fastslår han og viser til ulike skrekkeeksempler.

■ GUNNAR ZACHRISEN

I sommer har både tidligere forsvarssjef Sverre Diesen og andre høytstående norske militære tatt til orde for å samordne norsk sivil hjelpeinnsats og militære oppgaver under én ledelse. Det vil i så fall bety mye sterkere militære føringer på den norske bistanden enn hva tilfellet er i dag.

– Det ville være å gå i helt feil retning. De norske soldatene er godt drillet på krigsbildet i Afghanistan, men de vet lite om praksis og prinsipper for moderne bistandsarbeid, sier tidligere bistandsrådgiver Hans Dieset (bildet).

Han advarer mot en bistandsenkning der en krigførende parts behov for «vennlige omgivelser» blir viktigere enn å bekjempe fattigdom på en effektiv måte. Mens han mener at den norske sivile bistanden til landet kan vise til gode og synlige resultater, har veldig mye av den militære hjelpeinnsatsen vært mislykket.

To år i militærleir. Ingen norsk bistandsarbeider har sittet tettere på det norske militærapparatet i Afghanistan enn nettopp Dieset. Fra oktober 2007 til oktober 2009 tjenestegjorde han som bistandsrådgiver med kontor inne på den norskledede militærbasen PRT Meymaneh. Mens militære sjefer og soldater ble skiftet ut hver sjette måned, holdt han selv stand i nord-Afghanistan i to år.

Dieset, som hadde arbeidet i landet tidligere, var rekruttert av det norske Utenriksdepartementet for å holde oppsyn med den betydelige norske sivile bistanden til denne provinsen. Samtidig fungerte han som et bindeledd mellom de militære og ulike sivile bistandsorganisa-

Parabolantennene er populære i Afghanistan, og var blant gavene norske militære delte ut til lokale ledere. Bildet er fra taket på en markeds plass i Herat i vest-Afghanistan.

Støtten tok for lang tid. (...) Det internasjonale samfunnet burde ha levert mer til lokalbefolkningen ute i distriktene og i større grad oppfylt noen av forventningene mange av dem hadde: flere brønner, helsestasjoner og skoler.

Egil Nordli, oberstløytnant, Norges første PRT-sjef i Meymaneh til Forsvarets Forum, 30. juni 2010.

sjoner som fikk norsk støtte, og han holdt kontakten med lokale afghanske myndigheter. Men oppgaven ble også i noen grad å «rydde» opp etter avgåtte norske kontingentsjefer.

– Det varierte sterkt hvor mye PRT-sjefene forsto av moderne bi-

standsarbeid, for eksempel prinsipper om «lokalt eierskap» og «bærekraft». Dette er også grunnen til at det ble gjort mye rart i de første årene, særlig i årene før de sivile bistandsrådgiverne kom på plass, sier Dieset.

Søkte om tv og parabol. Noe av det første han opplevde på basen i Meymaneh var å bli møtt av en bunke med søknader fra lokale afghanere om tv og parabolantennene. Søknadene var levert i vakta til den norsklatviske basen og ble oversendt til den nye norske bistandsrådgiveren.

– Foranledningen var at et MOT-team med norske militære hadde delt ut tv-apparater og parabolantennene til landsbyledere i Kohistan-distriktet. Men det var bare noen lokale ledere som hadde fått. Derfor var det mange som mente at de også måtte ha rett til tv og parabol, sier Dieset.

Men tv-episoden i Kohistan var likevel ikke et enkelttilfelle. I løpet av de to årene han tjenestegjorde

ved den såkalte PRTen (Provincial Reconstruction Team) støtte han stadig på nye eksempler på militær «utviklingsbistand» – finansiert av villige, men uerfarne givere.

– Skoler er blitt bygget i stort antall over hele landet, uten samordning med afghanske myndigheter. Det skjedde også i Faryab-provinsen, av de amerikanske styrkene. Skolene ble en hodepine for lokale myndigheter som hadde hatt sine egne utbyggingsplaner. Mange av dem var altfor store, og sto ikke på noen prioriteringslister verken for investering eller drift, sier Dieset.

Uten kulturforståelse. Den tidligere bistandsrådgiveren forteller om militære ledere med manglende kulturforståelse og manglende kunnskap om lokale sivile myndigheter og beslutningsprosesser. Dette mener han var hovedsvakhetene ved PRT-styrkens bistandsinnsats i de første årene i Faryab-provinsen.

I et leserinnlegg på Bistandsaktuelt nettsider beskriver den erfarne bistandsarbeideren også andre forsøk fra de militære på å skaffe seg goodwill i lokalbefolkningen:

■ I perioden 2006-2007 brukte norske militære over en million kroner på opprustning av det lokale sykehuset i Meymaneh. Sykehuset ble blant annet utstyrt med en vann- tank som ga trykk som sprenget vannrør, elektriske installasjoner som overbelastet strømkilden og

NORGE I AFGHANISTAN

■ Norge støtter det langsiktige utviklingsarbeidet i Afghanistan med 750 millioner kroner årlig. Om lag 32 prosent av innsatsen til afghanske budsjetter ytes gjennom Verdensbankens flergiverfond, samt 27 prosent gjennom ulike FN-fond og –programmer.

■ Norske uavhengige hjelpeorganisasjoner har vært til stede i Afghanistan i mer enn tre år.

■ Ifølge en NTB-melding vil utgiftene til den norske militære innsatsen i 2010 passere én milliard kroner.

■ Norge bidrar med i overkant av 500 soldater til Isaf (International Security Assistance Force) fordelt på Meymaneh, Mazar-e-Sharif og Kabul.

■ ISAF har i alt 27 «Provincial Reconstruction Teams», hvorav det norske Forsvaret har ansvaret for én – i Faryab-provinsen i nord-Afghanistan. Her tjenestegjør om lag 300 soldater.

Kilder: NRK, Forsvaret, NTB.

ORD-FORKLARINGER:

PRT – militær styrke på provinsnivå med ansvar for gjenoppbygging (Provincial Reconstruction Team)

MOT – militært observatørlag underlagt PRTen som patruljerer nærliggende distrikter. (Military Observation Team)

ghanistan.

FOTO: SCANPIX/AP/REZA SHIRMOHAMMADI

medisinsk teknisk utstyr med norske bruksanvisninger. Problemene ble en hodepine for lokale helsemyndigheter.

■ I samme periode finansierte det norske forsvaret et «kvinnehus» i Meymaneh by. Huset var ment som

...den sivile innsatsen (er) både for liten og for dårlig koordinert sammenlignet med det militære, og trolig betyr det mer at innsatsen er dårlig koordinert enn at de totale ressursene er for små. Årsaken til dette er fraværet av en samlet og enhetlig ledelse av hele operasjonen, som igjen ut fra historiske erfaringer kanskje er den viktigste forutsetning for å lykkes.

Sverre Diesen, tidligere norsk forsvarssjef 2005-2009, Aftenposten, 12. juli 2010.

tilfluktssted for voldsofre. Det ble bygget på ei tomt som to lokale statsansatte ledere var uenige om eierforholdene til. «Kvinnehuset» sto fortsatt tomt i oktober 2009 – tre år etter at det ble bygget.

■ I mosképrosjektet investerte det norske forsvaret titusenvis av kroner som skulle benyttes til renovering av moskeer i nærområdet. Midlene ble utbetalt uten klare gjennomførings- eller oppfølgingsplaner. «I ettertid har det vist seg at lite ble brukt til formålet. Ryktene i Faryab tilsa at det meste av midlene ble brukt på mullaens egen bolig samt brudepris for en ny og yngre kone», skriver Diesen.

Overrasket. Han understreker samtidig at eksemplene ligger 2-3 år eller lenger tilbake i tid. Den militære innblandingen i utviklingsarbeid ble betydelig redusert etter at to norske statssekretærer fra Utenriksdepartementet og Forsvarsdepartementet besøkte nord-Afghanistan i

Statssekretær Raymond Johansen og Espen Barth Eide stanset PRT-bistanden.

Bistandsarbeider Hans Dieset, hadde nær kontakt med FN og lokale ledere. Fra venstre Dieset, Leder av UNAMA i Faryab Mr. Sakhi, tidligere krigsherre Glam Khadir og militærådgiver i UNAMA Humayyun Kallol.

juni 2007.

– Raymond Johansen og Espen Barth-Eide var veldig overrasket over det de så. De militære hadde egentlig ikke midler til utviklingsarbeid, men benyttet såkalt «forced protection»-midler. Det ble da gjort et vedtak i statssekretærutvalget om at midler fra Forsvarsdepartementets budsjett ikke skulle brukes på sivile aktiviteter, forteller Diesen.

Senere kom det også retningslinjer for landenes bruk av PRTer i forhold til humanitær bistand, utarbeidet av en arbeidsgruppe hvor ISAF, afghanske myndigheter, FN og hjelpeorganisasjonene var representert.

Ikke alt var kjent. Barth-Eide ønsker på sin side ikke å karakterisere konkrete enkeltprosjekter igangsatt av norske militære som han så i perioden før sommeren 2007. Men statssekretæren bekrefter at det var eksempler på at «entusiaster» blant norske militære hadde igangsatt tiltak uten å kjenne de lokale rammebetingelser og uten å utrede behovene på forhånd. Ifølge ham var ikke alt «i tråd med regjeringens holdninger».

– Det er riktig at det skjedde ting som Forsvarsdepartementet ikke var kjent med, tiltak i en begrenset skala som var generert av norske militære lokalt, som også nok var i strid med Norges hovedtilnærming, sier statssekretæren som i ettertid har

gått fra Forsvars- til Utenriksdepartementet.

Han understreker samtidig at regjeringen etter dette gjorde en innsats for å tydeliggjøre rollefordelingen overfor både sivile og militære norske aktører. Utenriksdepartementet og Forsvarsdepartementet har vært enige seg imellom om tilnærmingen. Ifølge Barth-Eide er den norske linjen i tråd med retningslinjer fra de store årlige Afghanistankonferansene hvor både afghanske myndigheter, FN og ulike giverland er til stede.

Lokalt eierskap. Flere av de militære som har uttalt seg til media denne sommeren har etterlyst raskere resultater av utviklingstiltak, blant annet i forbindelse med utbedring av infrastruktur. Dette har Diesen stor forståelse for, men han avviser at løsningen kan bestå i å overlate mer av bistandsarbeidet til vestlige menn i uniform. Derimot mener han at norske og internasjonale frivillige organisasjoner kan brukes i større grad.

– Utviklingsbistand er langsiktig arbeid. Det fordrer tålmodighet, god planlegging og lokalkunnskap med et mål om å sikre bærekraftighet og lokalt eierskap. For militært personell som skiftes ut hver sjette måned kan det være vanskelig å få til, fastslår Diesen. ■

Ove Røv er tidligere major og har fulgt den sivile oppbyggingen av Afghanistan på vegne av ISAF-ledelsen i Kabul. Røv mener norske myndigheter gjør det altfor vanskelig for de militære styrkene å samarbeide med sivile hjelpeorganisasjoner.

NRK, 14. juli 2010.

Forsvarsministeren setter foten ned overfor forsvarstopper

AFGHANISTAN

■ GUNNAR ZACHRISEN USA øverstkommanderende for Afghanistan ønsker seg et utvidet sivilt militært samarbeid for å vinne afghanske «hearts and minds». Det gjør også norske forsvarstopper. Men de får de tommelen ned av den norske regjeringen, som snarere går motsatt vei.

Regjeringen vurderer å avvikle dagens PRT-modell og skille den sivile delen ut til en frittstående enhet, som så skal jobbe opp mot afghan-

ske myndigheter og FN, opplyser forsvarsminister Grete Faremo til Forsvarets Forum.

Hun forklarer at den militære styrken skal konsentrere seg om trening og opplæring:

– Det militære bidraget handler om å lære opp afghanske sikkerhetsstyrker slik at de på sikt kan ta ansvaret for egen sikkerhet, og bistå øvrige myndigheter i å bygge et godt og effektivt styresett. Et sterkere skille mellom militært og sivilt bidrag er

Grete Faremo, forsvarsminister (Ap).

helt naturlig – og bidrar til ryddighet, sier Faremo.

Også statssekretær Espen Barth Eide i Utenriksdepartementet har ved flere anledninger vist til fordelene ved å skille mellom sivil bistand og militær innsats.

– Dette har selvfølgelig sammenheng med hvem som har ekspertise til å gjøre hva. De militære har spesialkompetanse på å sørge for militær trening og kompetansebygging og på bekjempelse av en militær fiend-

de, ikke på skolevesen, sier han. (Se eget intervju med Barth Eide som kommer på våre nettsider bistandsaktuelt.no.)

Norske bistandsorganisasjoner, med Kirkens Nødhjelp og Flyktninghjelpen i spissen, har på sin side lenge understreket viktigheten av et klart skille. Organisasjonene har blant annet ment at en sammenblanding av militær og sivil innsats vil utgjøre en sikkerhetstrussel for bistandsarbeidere. ■

Færre angrep på hjelpearbeidere

Kan skyldes endret Taliban-strategi

Drapene på ti hjelpearbeidere i august utgjorde et tragisk brudd på en positiv trend i Afghanistan.

De seks første månedene av 2010 var det nemlig langt færre angrep på hjelpearbeidere i Afghanistan enn det var i den samme tidsperioden i fjor.

■ TOR AKSEL BOLLE

Første halvår i 2010 var det 47 ulike sikkerhetshendelser som involverte bistandsarbeidere i Afghanistan, en nedgang fra totalt 75 for samme periode året før. Det opplyser Anso, en organisasjon som analyser sikkerhetssituasjonen for hjelpeorganisasjoner i landet.

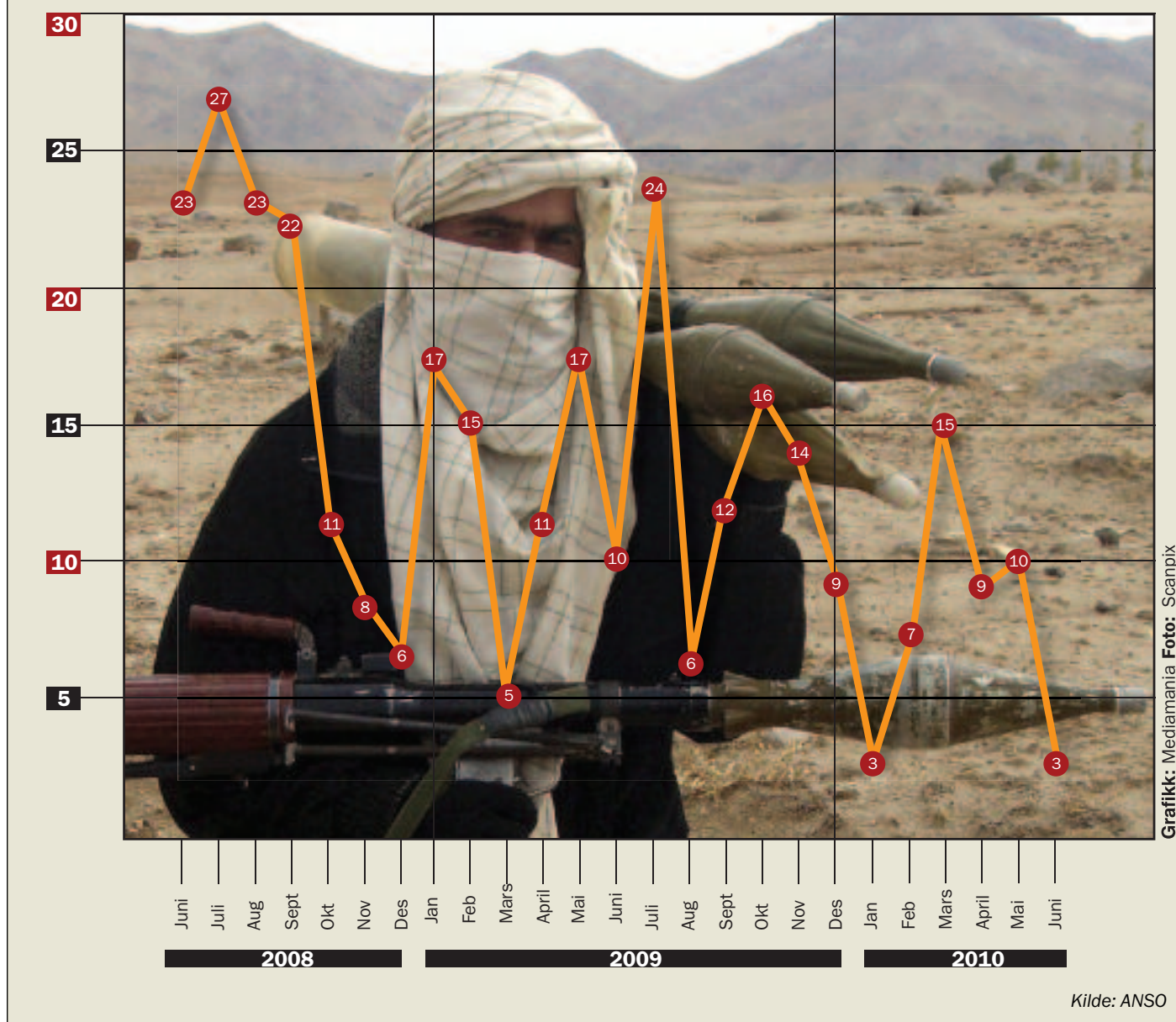
Det dreide seg om alt fra drap, veibomber og kidnappinger til trusler og tyveri. Ifølge Anso var det ikke bare en tallmessig nedgang i 2010, men det var også langt færre alvorlige hendelser. Drapene på ti hjelpearbeidere i Badakhshan-provinsen i august var imidlertid et klart brudd på denne positive utviklingen. Det er fortsatt uklart hvem som sto bak disse drapene og om dette var en enkeltstående episode eller om det var begynnelsen på en negativ utvikling.

Ny strategi. Ifølge Anso er en viktig forklaring på nedgangen i antallet sikkerhetsepisoder at hjelpeorganisasjonene opptrer med enda større forsiktighet enn tidligere. De bruker mer ressurser på sikkerhet og har forbedret både sine rutiner og sin kompetanse på dette området.

Ifølge organisasjonen kan dette langt på vei forklare at antallet hendelser har gått ned. Ansos sikkerhetsanalytikere mener imidlertid at organisasjonenes forbedrede rutiner ikke kan forklare at det også har vært langt færre alvorlige hendelser første halvdel i år. For eksempel er samtlige av de 19 hjelpearbeiderne som er kidnappet hittil i år blitt sluppet fri uskadd, de fleste relativt raskt etter at kidnapperne har fått bekreftet at de er hjelpearbeidere. Forklaringen på den kvalitative forskjellen i type hendelser skyldes ifølge Anso trolig at Taliban og deres samarbeidspartnere har endret sin

Sikkerhetsepisoder* hvor hjelpeorganisasjoner har vært direkte involvert

*(drap, angrep, ran, trusler)

strategi i forhold til hjelpeorganisasjonene.

- På et strategisk nivå oppfører de bevæpnede opprørerne seg nå mer som en skyggeregjering. De har derfor en interesse av at hjelpen fra frivillige organisasjoner opprettholdes, sa Ansos direktør Nic Lee til nyhetsbyrået IDN da Anso-rapporten

ble lansert i juli.

Egeninteresse. Selv om det er indikasjoner på at Taliban i mindre grad har hjelpearbeidere som mål, er det ingen grunn til å tro at opprørerne generelt er blitt mer vennlig stemt overfor vestlig bistand. Mer sannsynlig er det at nedgangen i angrep

skyldes Talibans behov for å framstå som ansvarlig samt ha et godt forhold til lokalbefolkningen. Det understrekes også i rapporten at situasjonen er svært uoversiktlig og flytende, noe som gjør arbeidsforholdene vanskelige for hjelpeorganisasjonene.

Flyktninghjelpen: – Organisasjonene har blitt mer profesjonelle

■ TOR AKSEL BOLLE

- Det er helt åpenbart at organisasjonene er blitt bedre og mer profesjonelle på sikkerhet. Det har nok bidratt til færre angrep og episoder. Samtidig har det vært signaler om at Taliban ønsker å bli oppfattet som ansvarlig, de ser at det svekker deres posisjon lokalt hvis de angriper hjelpeorganisasjoner.

Det sier Flyktninghjelpens landdirektør Charlotte Olsen (bildet) på telefon fra Kabul.

Hun er langt på vei enig med Ansos analyse av situasjonen.

Flyktninghjelpen har for øyeblikket 20 internasjonalt ansatte og

Hjelpeorganisasjoners sikkerhet i stor grad er avhengig av de relasjonene de har lokalt.

Charlotte Olsen, Flyktninghjelpens landdirektør.

nærmere 600 lokalt ansatte i Afghanistan. Organisasjonen har åtte feltkontorer i det krigsherjede landet, fra Jalalabad i øst til Kunduz i nord.

Olsen forteller at Flyktninghjelpen har et svært profesjonelt sikkerhetsopplegg. Hun understreker samtidig at hjelpeorganisasjoners sikkerhet i stor grad er avhengig av de relasjonene de har lokalt. Dette gjelder også i forhold til Taliban.

- Væpnede grupper med lokal tilknytning, enten det dreier seg om Taliban eller andre, er ofte mindre tilbøyelige til å angripe en organisasjon som er kjent i lokalsamfunnet. Men grupperinger som er på gjenreise eller kommer utenfra vil trolig ha mindre grunn til å ta hensyn - og vil derfor være farligere. Som en hovedlinje antar vi at Taliban i Afghanistan ikke ønsker å an-

gripe uavhengige hjelpeorganisasjoner, men det er lite trolig at de er godt nok organisert til å få alle sine folk til å følge den linja, sier Olsen.

Flagger identitet. Flyktninghjelpens landdirektør forteller at organisasjonen nå i større grad enn tidligere signaliserer hvem de er når de er ute i felten.

- Vi har en høyere profil enn tidligere når vi reiser, for eksempel har vi nå alltid flagg på bilene våre. Det er fordi vi mener at det er bra for vår sikkerhet at vi tydelig viser hvem vi er og at det blir kjent at vi er en helt uavhengig hjelpeorganisasjon, sier hun.

I august ble det drept ti hjelpearbeidere i den nordøstlige provinsen Badakhshan, åtte av de drepte var utenlandske helsearbeidere. Ifølge

Charlotte Olsen får ikke den hendelsen noen direkte konsekvenser for hvordan Flyktninghjelpen jobber.

- Det er jo fortsatt uklart hva som skjedde og for tidlig å si hva som var årsaken til dette angrepet, sier hun.

Daglig leder i Afghanistankomiteen Liv Kjølseth (bildet) understreker at hjelpeorganisasjonenes sikkerhet i all hovedsak avhenger av en solid lokal forankring.

Afghanistankomiteen har helse, miljø og utdanningsprogrammer i flere provinser, blant annet prosjekter i den urolige Ghazni-provinsen. Organisasjonen har kun én interna-

Farlige oppdrag gir økt stress

Tallene fra Anso viser for øvrig også at Faryab, den nordlige provinsen hvor Norge har et stort ansvar, er blitt et langt farligere sted. De først seks månedene av 2010 var Faryab den provinsen i Afghanistan som hadde flest alvorlige sikkerhetshendelser som involverte hjelpearbeidere, ni totalt. Av disse var sju uønsket inntrengning av væpnede grupper på hjelpeorganisasjoners prosjektområder.

30 drepte. Mens Anso-rapporten viser en klar nedgang i angrepene på tradisjonelle hjelpeorganisasjoner, viser den også en like klar økning i antallet angrep på det Anso kaller kommersielle hjelpeorganisasjoner. Dette dreier seg i stor grad om private selskaper som driver utviklingsar-

beid i regi av USAID, arbeid som ofte er tett integrert med prioriteringene til de amerikanske styrkene og behovet for å vinne *hearts and minds*.

Over 30 personer som har jobbet for slike kommersielle aktører har blitt drept i løpet av første halvår 2010, mot 9 i hele 2009. Ifølge Anso blir slike aktører angrepet ikke på grunn av *hva* de gjør, som for eksempel veibygging, helsearbeid og så videre, men på grunn av *hvorfor* de gjør det. Ansos analytikere mener at Taliban og andre væpnede grupper skiller mellom slike utviklingsaktører og hjelpeorganisasjoner som de oppfatter som uavhengige. I Ansos rapport advares det imidlertid mot at sammenblanding og misforståelser fort kan oppstå. ■

102 nødhjelpsarbeidere ble drept i fjor. 30 er drept hittil i år. Stadig flere rammes av stress og utbrenthet.

■ JAN SPEED

Virkeligheten for hjelpearbeidere, både internasjonale og nasjonale, blir stadig vanskeligere, mener John Holmes, som snart slutter som FNs nødhjelps koordinatør.

– Altfor mange steder der humanitære organisasjoner arbeider, opplever vi å bli angrepet, mens vi tidligere ble respektert, sa Holmes i forbindelse med Verdens humanitære dag, som ble markert 19. august.

Han beskrev Afghanistan, Pakistan og Somalia som de farligste landene, men at humanitære arbeidere også er blitt angrepet i Sudan, Tsjad og DR Kongo. I fjor var det 139 angrep på hjelpearbeidere. 102 hjelpearbeidere ble drept og 92 kidnappet. Det er en dramatisk økning i forhold til året før. Hittil i år er 30 humanitære arbeidere blitt drept.

Flere givere. Sikkerhetsproblemene har delvis sin rot i internasjonale politiske relasjoner.

– Det er en oppfatning om at humanitær bistand leveres utelukkende av vestlige organisasjoner, og at disse på en eller annen måte representerer en bestemt ideologi eller verdensanskuelse. Denne oppfatningen er feil, men er stadig mer utbredt i noen områder, sier Holmes.

– Etter hvert som hjelpeoppdrag blir farligere er økt stress uunngå-

lig, sier Donald Bosch til nødhjelpsnyhetssiden, Irin. Han er direktør ved Headington Institute, som tilbyr psykisk helsebistand til ansatte i humanitære organisasjoner.

Mange hjelpearbeidere tyr til overdreven bruk av alkohol og narkotika samt sexkjøp fra prostituerte for å håndtere langvarig stress og trauma. De kan oppleve utbrenthet med behov for stadig mer søvn, samtidig som de trekker seg unna sosialt.

– Du møter barn som dør eller folk som har mistet alt, og det er forventet at du skal bruke en tryllestav for å gjenopprette alt slik det var før krisen. I tillegg må du hanskens med et vanskelig miljø, og ofte 20 timer lange arbeidsdager. Det er klart det skaper stress, sier en nødhjelpsarbeider til Irin.

Mental helse. De fleste store organisasjoner erkjenner nå behovet for å ha fokus på medarbeidernes mentale helse både under og etter nødhjelpsoppdrag. Leger uten grenser har begynt å sende rådgivere ut i felt under store hjelpeoperasjoner for å bistå medarbeiderne som står midt oppe i krisen.

– Uten innsatsen til hjelpearbeidere fra FN, Røde Kors-bevegelsen og frivillige organisasjoner, ville ikke humanitær nødhjelp vært mulig. De arbeider ofte på de verste stedene i verden under ekstreme forhold hvor de er truet av sykdommer, og hvor de risikerer livet for å hjelpe nødlidende, krigsofre og flyktninger, sier utenriksminister Jonas Gahr Støre. ■

Usikkert om Taliban sto bak drap

■ TOR AKSEL BOLLE

Hjelpeorganisasjoner kan fritt utføre sitt arbeid så lenge de først konsulterer Taliban i de aktuelle områdene. Det uttalte Taliban-talsmann Qari Yusuf Ahmadi i mars i år.

Ahmadi advarte imidlertid mot at bistand brukes politisk, for eksempel som en metode for å øke oppslutningen om regjeringen. Han sa også at opprørerne vil angripe bistand og nødhjelp som kommer med soldater eller væpnede vakter.

Den løst organiserte opprørsbevegelsen Taliban har gitt ulike signaler etter drapene i Badakhshan på de ti hjelpearbeiderne fra organisasjonen IAM (International Assistance Mission). En talsmann for opprørsbevegelsen, Zabiullah Mujahed, uttalte 7. august, to dager etter drapene, at Taliban hadde utført drapene. Ifølge ham ble hjelpearbeiderne drept fordi de misjonerte og spionerte.

Forskningsnettverket Afghanistan Analyst Network (AAN), som regnes som seriøst og troverdig, hevder imidlertid at de er blitt kontaktet av en høytstående Taliban-kommandant fra området der hjelpearbeiderne ble drept. Kommandanten ønsket å kondolere familiene til de drepte og sa også at de drepte jobbet

sjonalt ansatt, de øvrige hundre ansatte er afghanere.

– Våre ansatte kjenner den lokale konteksten og har gode relasjoner lokalt, noe som er helt avgjørende. En stor utfordring i noen områder er at det dukker opp nye væpnede grupper, det gjør arbeidet vårt mye vanskeligere, sier Kjølseth.

Hun understreker at det tar lang tid å bygge tillitsforhold og forstå den lokale situasjonen. Kjølseth advarer derfor mot nye, utålmodige aktører med et sterkt fokus på raske resultater.

– Vi ser at det er veldig press etter å vise at man oppnår resultater. Men utvikling tar tid og hvis man går inn i en kontekst man ikke kjenner godt nok kan man utsette både egne medarbeidere og lokale innbyggerne for fare, sier Kjølseth. ■

for de fattige i området og at drapene var en forbrytelse.

Analytikerne fra AAN konkluderer med at det er høyst sannsynlig at talsmann Mujahed lyver når han sier at hjelpearbeiderne ble drept på grunn av misjonering eller spionasje. De mener også at drapene var et brudd på Talibanens egne regler og at det fortsatt er uklart hvem som sto bak.

Bistandsaktuelt har forsøkt å få en kommentar fra Taliban til hvordan de ser på hjelpeorganisasjoners arbeid i Afghanistan og til drapene på de ti hjelpearbeiderne i Badakhshan-provinsen i august i år, men uten å lykkes. ■

ANNONSE

Bergen Resource Centre for International Development

- ▶ faglig spennende foredrag og seminarer om problemstillinger knyttet til globale utfordringer
- ▶ unik boksamling på Afrika, Asia, Midtøsten og Latin-Amerika
- ▶ Norges beste bibliotekstjenest på fagfeltet
- ▶ komfortabel lesesal
- ▶ en hyggelig møteplass for ledende forskere, studenter og andre

ICMI

Delevisvikbakken 31
Bergen

Høsten 2010

Afghanistan/Pakistan

- Konflikt, kulturkollisjon og endring

Vi stiller de vanskelige spørsmålene og ser på problemstillingene bak utfordringene.

www.resourcecentre.no

Tusenårsmaal – langt fra mål

Hjernen bak FNs tusenårsmaal erkjenner at flere av målene ikke vil nås

Det er ikke tid for å hvile på laurbærene når verdens ledere snart møtes i New York for å evaluere status for FNs tusenårsmaal. Uten et radikalt taktskifte vil målene forbli en utopi – også etter 2015.

■ INGILD SAHL

FATTIGDOM Om fem år går fristen for de ambisiøse fattigdomsmålene ut. Men når verdens ledere samles under FN-toppmøtet i New York 20.-22. september, er det ikke for å feire målpasering. Ifølge FNs ferske tusenårsmaalsrapport er oppgavene som gjenstår fremdeles formidable. Finanskrisen og vedvarende høye matvarepriser har fått antallet mennesker som lider av sult til å øke. I Afrika sør for Sahara har minst vært fjerde barn i skolealder ikke mulighet til å gå på skole, mens hvert syvende barn i Vest- og Sentral-Afrika dør før det fyller fem år. Og fortsatt dør om lag en halv million mødre hvert år som følge av komplikasjoner under svangerskap og fødsel.

Ikke helsvart. Bildet er likevel ikke helsvart. Når det gjelder Tusenårsmaalenes overordnede målsetning om å halvere den globale fattigdommen innen 2015, har verden gode utsikter til å lykkes. Selv om den globale økonomiske krisen har bremsset fremgangen, antyder prognosene at antall personer som lever under 1,25 dollar dagen vil kunne falle til 15 prosent de neste årene.

Dermed vil om lag 920 millioner mennesker leve under FNs fattigdomsgrense i 2015, noe som er en halvering siden 1990. Forskjellene mellom landene er imidlertid store. Der enkelte land har gjort betydelige fremskritt, har andre gått fra vondt til verre.

Sosial mobilisering. Selve hjernen bak Tusenårsmaalen, FNs tidligere assisterende generalsekretær for strategisk planlegging John Ruggie, erkjenner at flere av Tusenårsmaalenene ikke vil nås innen 2015.

Harvard-professoren understreker imidlertid at hensikten med Tusenårsmaalenene ikke bare var å lage et sett med mål verden skulle nå. Tanken var at målene også skulle fungere som et verktøy for sosial mobilisering.

Ei ugandisk jente koser seg med mat på et barnehjem i Gulu i mai i år.

Tusenårsmaalenene har bidratt til sosial mobilisering.

John Ruggie, FNs tidligere assisterende generalsekretær for strategisk planlegging

– Tusenårsmaalenene har blitt en målestokk folk kan ta i bruk for å overvåke hvordan ens eget land presterer innenfor en rekke viktige områder. Jeg tror Tusenårsmaalenene i stor grad har bidratt til sosial mobilisering, selv om vi fortsatt står overfor store uløste oppgaver, sier han til Bistandsaktuelt.

Kvinner og barn. Siden Norge har påtatt seg et særlig ansvar for tusenårsmaalenene fire og fem om kvinners og barns helse, er det også her norske delegater vil legge størst trykk når verdens ledere møtes for å skjerpe innsatsen i New York. Handlingsplanen «Globale strategier for kvinners og barns helse», som Norge har vært

sterkt involvert i utformingen av, er ferdig bearbeidet etter å ha vært gjennom en runde med konsultasjoner og innspill. Nå arbeides det på spreng med å få stater samt frivillige og private aktører til å gi sin tilslutning til planen, og ikke minst legge penger på bordet.

Selv om optimismen rådet da G8-landene nylig ga løfter om fem milliarder dollar til mødre- og spedbarnshelse frem til 2015, er det fortsatt uendelig langt igjen til man har nådd det anslåtte behovet på 26 milliarder friske dollar i 2011 – et beløp som gradvis vil stige til 42 milliarder dollar i 2015.

Optimist. Lars Grønseth, seniorrådgiver

i avdeling for helse og aids i Norad, er likevel optimistisk. Under møtet i Den afrikanske union i Kampala i juli fornyet de afrikanske landene sitt løfte om å bruke 15 prosent av statsbudsjettene på helse.

De forpliktet seg også til en omfattende satsing på helsetjenester for både gravide, barn og spedbarn, og lovet å arbeide hardere for å rekruttere og utdanne flere helsearbeidere lokalt.

– Det er forventet at flere land vil annonsere sine bidrag til planen før eller under toppmøtet i september. Den er allerede nevnt i utkastet til sluttdokumentet, og vi håper den vil bli en sentral del av det videre arbeidet med å nå tusenårsmaalenene om

FNs TUSENÅRSMÅL – SÅ LANGT

Gravid-helse

Mål: Redusere dødeligheten med 75 prosent mellom 1990 og 2015.

Status: Fortsatt dør om lag en halv million mødre hvert år som følge av komplikasjoner under svangerskap og fødsel.

Til tross for en svak nedgang, er verden fortsatt milevis unna målet.

Barnedød

Mål: To tredels reduksjon av barnedødeligheten mellom 1990 og 2015.

Status: Selv om dødeligheten blant barn under fem år i utviklingsland har falt fra 100 dødsfall per 1000 fødsler til 72 dødsfall, vil 57 land ut fra nåværende trend ikke være i stand til å nå målet innen tidsfristen.

Sult

Mål: Halvere andelen som lider av sult mellom 1990 og 2015

Status: Antall mennesker som lider av sult og underernæring øker, og ifølge FNs mat- og landbruksorganisasjon kan antall underernærte ha passert 1 mrd i 2009.

- Tusenårsmålene kan nås

Om han er optimist, utopist eller realist er usikkert. Men Olav Kjørven i FNs utviklingsprogram har klokkertro på at det vil skje store fremskritt i arbeidet for Tusenårsmålene.

Når man setter inn målrettet innsats for å fjerne flaskehalsene i systemet, kan veldig mye skje på kort tid.

Olav Kjørven, assisterende generalsekretær i UNDP

■ INGVLID SAHL

Assisterende generalsekretær i FNs utviklingsprogram (UNDP) Olav Kjørven merker en økende internasjonal tro på at Tusenårsmålene faktisk er mulige å nå. Det skjer selv om finanskrisen og matvarekrisen har gitt pessimistene bensin på bålet.

- Vi tror målene kan nås innen 2015. Om det kommer til å skje, er et annet spørsmål. Men med fornyet innsats i årene som gjenstår, tror vi politikerne i det minste kan vise til store fremskritt i 2015, sier han.

Ambisiøs, men realistisk. UNDP-rapporten «What will it take to achieve the millennium development goals?» ble gitt ut før sommerferien. Den tar utgangspunkt i statistikk og kunnskap verden har tilegnet seg gjennom mange års arbeid med Tusenårsmålene. Selv om rapporten er ambisiøs, tegner den ifølge Kjørven et realistisk bilde av hvordan målene kan nås innen 2015.

- De siste årene har vist hvordan enkelte land, selv under de vanskeligste omstendigheter, har klart å

oppnå radikal fremgang på ett eller flere av tusenårsmålene. Det krever politisk vilje og prioriteringer, og et godt samarbeid mellom nasjonale og internasjonale aktører. Men når man setter inn målrettet innsats for å fjerne flaskehalsene i systemet, kan veldig mye skje på kort tid, sier han.

Neppe mer bistand. Ifølge Kjørven er det ikke realistisk å håpe på en økning i bistandsoverføringene de nærmeste årene. Finanskrisen har fått land som Spania, Østerrike, Nederland, Italia, Irland, Portugal og Hellas til å gjennomføre drastiske kutt i bistandsbudsjettene, og de rike landenes samlede bistand lå i fjor på kun 0,31 prosent av landenes samlede inntekt. Kun fem land oppfylte i fjor FNs mål om at bistand skal utgjøre 0,7 prosent av BNI.

Kjørven tror imidlertid mye kan gjøres med de ressursene verden i dag har til rådighet, dersom det prioriteres riktig.

- I mange land er det ikke svar mellom faktiske gap og flaskehals og bruk av ressurser. De kommende fem årene må vi få mest mulig igjen for hver eneste krone, og da er det viktig å prioritere riktig, sier han.

Masterplan. Ifølge UNDP må verden intensivere innsatsen innenfor følgende åtte områder, dersom man skal ha håp om at Tusenårsmålene

ikke skal forbli en utopi også etter 2015.

■ Støtte en nasjonalt ledet utvikling basert på nasjonale utviklingsplaner.

■ Legge til rette for en inkluderende og fattigdomsorientert økonomisk vekst, blant annet gjennom å forbedre fattige lands markedsadgang.

■ Øke offentlige investeringer i utdanning, helse, vann, sanitær og infrastruktur.

■ Investere i utvidede muligheter for kvinner og jenter, samt øke deres økonomiske, juridiske og politiske egenkraftmobilisering

■ Øke bruken av målrettede intervensjoner som masseimmuniseringsprogrammer, arbeidsprogrammer og sosiale støtteprogrammer.

■ Støtte klimatilpasning, forbedre tilgangen til energi og fremme lavkarbon-utvikling.

■ Øke innenlands resursmobilisering som kan finansiere fattigdomstiltak, blant annet gjennom å øke skattetilgangen og styrke skattemyndighetenes kapasitet.

■ Sikre at det globale partnerskapet skaper et godt, internasjonalt klima for Tusenårsmålene.

TUSENÅRSMÅLENE

■ Tusenårsmålene er et resultat av mange toppmøter som fant sted i regi av FN på 90-tallet, og inneholder åtte hovedmål samt en rekke delmål for bekjempelse av fattigdommen. De ble vedtatt på det store Tusenårstoppmøtet i 2000.

■ De fleste av målene skal innfris innen 2015, mens enkelte har kortere eller lengre frister for innfrielse.

■ Hovedmålene er: Utrydde ekstrem fattigdom og sult. Sikre utdanning for alle. Styrke kvinners stilling. Redusere barnedødeligheten. Redusere svangerskapsrelatert dødelighet. Stoppe spredning av hiv/aids, malaria og andre dødelige sykdommer. Sikre miljømessig bærekraftig utvikling. Bygge et globalt partnerskap for utvikling.

kvinner og barns helse, sier Grønseth.

Ifølge Linken Nymann Berryman, seniorrådgiver i FN-seksjonen i UD, pågår forhandlingene om sluttokumentet landene skal enes om under toppmøtet nå for fullt.

- Norge er særlig opptatt av å styrke menneskerettighetsperspektivet og likestillingsperspektivet i dokumentet. Dessuten ønsker vi å korte betraktelig ned på teksten, sier hun.

Sammenslutningen av utviklingslandene, kjent som G77-landene, kjemper for at de vestlige landenes løfter skal tallfestes, noe USA, EU og Japan motsetter seg. ■

Foreslår skatt på finanstransaksjoner

Under FN-toppmøtet i september vil det også bli avholdt et sidearrangement om såkalte innovative finansieringsmekanismer for utvikling. Et av temaene her vil trolig bli innføringen av skatt på 0,05 prosent av alle finanstransaksjoner, et tema utviklingsminister Erik Solheim nylig diskuterte med FNs spesialrådgiver for nyskapende finansiering for utvikling, Philippe Douste-Blazy.

Frankrike har i sommer tatt til orde for at pengene fra en slik skatt bør gå til å finansiere utvikling, og

håper å få med seg EU, Japan og Norge på å innføre skatten. Ifølge utviklingsminister Erik Solheim er Norge åpen for å diskutere dette.

- I fremtiden vil det bli en hard kamp om bistandsmidlene. Penger fra en slik type skatt vil kunne gi et viktig bidrag til finansiering av både klimatilbud og utvikling, sier han til Bistandsaktuelt. ■

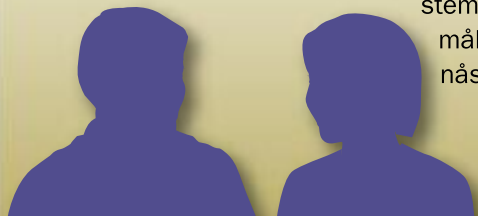
Les mer om Tusenårsmålene på tinyurl.com/2utfgr

HAR DE KOMMET

Likestilling

Mål: Eliminere kjønnsforskjellene i grunnskole og videregående skole, helst innen 2005 men ikke senere enn 2015.

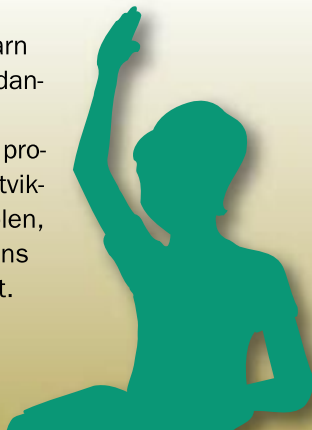
Status: I 2008 ble 96 jenter for hver 100 gutter sendt på skolen. Med dagens utviklingstempo vil målet ikke nås.

Skole

Mål: Sikre at alle barn kan fullføre grunntutanning innen 2015

Status: Selv om 89 prosent av alle barn i utviklingsland går på skolen, vil verden med dagens tempo ikke nå målet.

Sykdom

Mål: Stanse og reversere spredningen av hiv/aids, malaria og andre sykdommer innen 2015

Status: Selv om antall nysmittede av hiv/aids er på vei tilbake, sprer sykdommen seg fortsatt raskere enn tilgjengeligheten på medisiner.

Ber om hjelp til å stanse al Shabaab

Somalias forsvarsminister frykter terror mot skip

NAIROBI (b-a): Somalias forsvarsminister bønnfaler det internasjonale samfunnet om hjelp til å slå ned opprørsbevegelsen al Shabaab før det er for sent.

■ I KENYA:
HEGE OPSETH

SOMALIA

De kan slå til når som helst og hvor som helst. Dersom ikke det internasjonale samfunnet trår til, vil situasjonen bare bli enda verre. Terrorgruppene bringer stadig mer våpen og folk inn i Somalia, sier Abukar Abdi Osman til Bistandsaktuelt.

Han er forsvarsminister i Somalias interrimregjering som har fungert siden i fjor sommer. Men de kjemper på vikende front mot opprørsgruppen al Shabaab.

Ifølge Osman er det om lag 2000-3000 utenlandske soldater tilsluttet al Shabaab. De truer stabiliteten i hele regionen. Dette er soldater som har kjempet i Irak, Pakistan, Jemen og Afghanistan og disse utgjør den største utfordringen for Somalia i dag, sier Osman (bildet).

- Vi trenger mer støtte fra det internasjonale samfunnet til å styrke vår egen hær. Vi trenger trening, våpen og utstyr for å konfrontere terrorgruppene.

Al Shabaab hevder de står bak terrorangrepet i Uganda under fotball-VM. Minst 80 mennesker mistet livet i terrorangrepet.

Den somaliske forsvarsministeren mener at terrorgruppen, som knyttes til Al Qaida, vokser. Og i kampen for kontroll over store områder rammes de sivile knallhardt.

- Sivile blir brukt som skjold. Al Shabaab opererer nå i Puntland, helt nordøst i landet. Der var de ikke tidligere. Der har de kastet granater inn blant sivile, sier Osman.

Ynglested for terrorister. Kort tid etter selvstendigheten i 1960 tok kommandant Siad Barre makten i Somalia etter et militærkupp støttet av Sovjetunionen. Den brutale diktatoren styrte landet fram til han ble styrtet i 1991. Mange håpet at Barres fall skulle bli begynnelsen på en demokratisk prosess i Somalia. I stedet ble det starten på årevis med krig, humanitære katastrofer og intense konflikter mellom de seks hovedklanene i landet. Og uten en sentralregjering har landet i mange år vært et fristed for ulike voldelige grupperinger.

- Disse gruppene har hatt de siste 20 årene på å etablere seg og vokse i Somalia, sier forsvarsministeren.

Situasjonen beskrives som svært labil. Al Shabaab kontrollerer store områder av landet og forsvarsministeren frykter terroraksjoner mot internasjonale skip ved kysten av Somalia. Piratvirksomheten i området har lenge vært et problem, men Abukar Abdi Osman mener det er fare for at terrorgrupper kan angripe skipsfarten i blant annet Adenbukta og forårsake store oljeutslipp.

Den afrikanske unionen har soldater i Somalia, men forsvarsministeren håper og tror at en fredsstyrke

Al Shabaab-tilhengere demonstrerer mot AU-styrkene tidligere i år. Opprørsgruppen har støtte i deler av folket fordi de med lover og regler har brakt litt ro til deler

fra FN vil avhjelpe situasjonen

- Vi ber også om at en internasjonal styrke vil få et utvidet mandat. Det trengs også langt flere soldater som kan bistå den somaliske regjeringens styrken, men mange land kvier

seg for å sende soldater. Både fordi det er andre fredsoperasjoner å delta i og fordi Somalia er så utfordrende, sier han.

- Er det mulig å slå al Shabaab militært?

- Ja, det er det. Men vi må ha hjelp. Enn så lenge har vi verken nok utstyr, ressurser eller trente soldater til å konfrontere Al Shabaab. Når vi er klare skal vi konfrontere dem, sier forsvarsministeren.

av Somalia.

FOTO: SCANPIX

Desperat situasjon. Forsvarsministeren er svært bekymret for den humanitære situasjonen. Hjelpeorganisasjoner får ikke operere effektivt, og nødhjelpstransporter stanses. I områder som er kontrollert av al

FN-operasjonen på 90-tallet endte i katastrofe. Her viser lokalbefolkningen sin støtte – men det forandret seg og soldatene møtte etter hvert stor motstand.

FOTO: FN, HISTORISK BILLEDARKIV

AL SHABAAB

■ Al Shabaab (de unge), kortform for Harakat al Shabaab Mujahideen, bevegelsen for unge krigere, er en militant islamsk bevegelse med utspring i de islamske domstolene. al Shabaab ansees som en terroristbevegelse av vestlige etterretningsorganisasjoner, også av PST.

■ Den 29. februar 2008 ble al Shabaab satt på USAs liste over terroristgrupper.

■ National Counterterrorism Center (NCTC) mener medlemmene kommer fra ulike klaner i Somalia, og det skal være interne maktkamper og skiftende allianser. Mens største delen av organisasjonen er opptatt av kampen mot den sittende regjeringen, er lederskapet beskrevet som tilsluttet Al Qaida.

Kilde: Wikipedia

Shabaab er internasjonale organisasjoner bannlyst. Musikk er forbudt – og som forsvarsministeren sier:

– De gjør som de vil! Vi kjenner ikke situasjonen på bakken i disse områdene. Menneskene der har flyktet fra jobb, hus og hjem. De har ingen mulighet til å overleve uten assistanse. Vi vet at folk dør. Men vi vet ikke om det er i hundretall eller tusentall, sier Abukar Abdi Osman.

Blir bare verre. Kirkens Nødhjelp har for tiden lov til å arbeide i Gedo, Puntland og Mogadishu gjennom lokale partnere

– Situasjonen går fra ille til verre. Stadig flere blir fordrevet, det er sult og håpløshet. Al Shabaab sier at målet deres er å true stabiliteten i hele regionen. Det har allerede startet i Uganda og Kenya. Dette er ikke lenger et somalisk problem, men en regional konflikt, sier Gaim Kebreab i Kirkens Nødhjelp. ■

Tror terrortrussel er overdrevet

Forsker Helge Lurås er skeptisk til internasjonal intervensjon i Somalia. Han frykter samme feilgrep som i Afghanistan.

■ HEGE OPSETH

– Burde det internasjonale samfunn satse like mye i Somalia som i Afghanistan for å stanse utbredelsen av terrorisme?

– Det brukes allerede for mye ressurser i kampen mot terrorisme sammenliknet med hvilken trussel radikale grupper faktisk utgjør. Innsatsen virker til dels mot sin hensikt og skaper økt oppslutning om militante grupper. Det har liten hensikt å gjenta de samme feilgrep i Somalia som man har gjort i Afghanistan. Jeg vil sterkt fraråde økt militær intervensjon i Somalia. Problemet er selvfølgelig at Somalia heller ikke ser ut til å kunne «helbrede seg selv». Man står overfor et valg mellom to onder, sier Lurås (bildet) ved Norsk Utenrikspolitisk Institutt (Nupi) til Bistandsaktuelt.

I rask endring. Al Shabaab er en militant gruppe i rask endring. De oppsto som en separat organisasjon omkring 2006 da Etiopia invaderte Somalia. Nå kontrollerer al Shabaab store deler av sørlige og sentrale deler av Somalia, inkludert det meste av Mogadishu. Det antas å være flere undergrupper i al Shabaab og ulike oppfatninger både om ideologi, målsettinger og taktikk. Men siden de internasjonalt anerkjente myndighetene i Somalia er så svake, klarer al Shabaab foreløpig å kontrollere stadig større områder. De klarer også å motstå styrkene fra Den afrikanske union (AU).

– Den internasjonale anerkjente regjeringen i Somalia kontrollerer kun noen få kvartaler av hovedsta-

den. De er helt avhengig av utenlandsk støtte for å overleve. De har derfor en egeninteresse av å overdrive al Shabaabs internasjonale terroristforbindelser. Regjeringen ønsker internasjonale militærstyrker og økonomisk støtte og tror muligheten for dette er større jo flere utenlandske krigere man tror det er i Somalia. 2000-3000 utenlandske krigere virker å være et altfor høyt anslag, mener Lurås.

Risikerer økt oppslutning. Al Shabaab er en organisasjon som det er vanskelig å få oversikt over. Ekspertene er sterkt uenig om både styrke, antall, ideologi og hvor sterke båndene er til utenlandske jihadister, som al-Qaida. Det antas å være en hard kjerne av noen hundre soldater med sterk ideologisk overbevisning, og i tillegg opp til 7000 soldater som deltar i krigshandlinger fra tid til annen.

– De aller fleste er fra Somalia og det er også tilfeller hvor unge menn fra den somaliske diasporaen har reist tilbake for å slutte seg til al Shabaab. Noen få arabere kan befinne seg i Somalia fra tid til annen, men det er trolig et lite antall. Det er ikke kjent at afghanere kjemper sammen med al Shabaab. Noen somaliere har imidlertid oppholdt seg og fått trening i grenseområdene mellom Afghanistan og Pakistan, sier Lurås.

Han understreker at alle grupper kan slås militært.

– Det er et spørsmål om hvilke ressurser og metoder man er villig til å bruke. Jeg tror imidlertid ikke Vesten, eller andre afrikanske land, har vilje eller reell kapasitet til å slå al Shabaab militært. Det man kan risikere ved en militær opptrapning, er at al Shabaab får økt oppslutning i Somalia fordi de kan fremstille seg som nasjonale frihetskjemper. USA og Vesten har foreløpig hendene fulle i Irak og Afghanistan. Somalia vil være å gape over for mye, mener Lurås. ■

Vi vet at folk dør. Men vi vet ikke om det er i hundretall eller tusentall.

Forsvarsminister
Abukar Abdi Osman

Amerikanske rikinger gir så det svir

Private givere står fortsatt for en svært liten del av den totale bistanden, sier forsker

Så langt har 40 av USAs rikeste kvinner og menn lovet å gi over halvparten av sin formue til veldedige formål, nærmere 125 milliarder dollar til sammen. Men til tross for gigantdonasjonen utgjør private penger fortsatt en svært liten andel av den totale bistanden.

■ INGVILD SAHL

Litt over ett år etter at Microsoft-gründer Bill Gates og investor og finansmann Warren Buffett over en middag bestemte seg for å utfordre USAs rikeste kvinner og menn til å gi det meste av formuen sin til veldedighet, har 40 familier og enkeltpersoner meldt seg på.

På listen over giverglade rikinger finner man blant annet mediemogul og New York-borgermester Michael Bloomberg, grunnlegger av CNN og TNC, Ted Turner, medstifteren av softwarebedriften Oracle Larry Ellison, David Rockefeller, og filmregissør George Lucas.

Publiserer løftene. Sammen med resten av rikinggjengen har de publisert sine gaveløfter på www.thegivingpledge.com. Alle har lovet å gi mer enn femti prosent av sin rikdom til veldedighet før eller etter sin død. Til sammen vil de 40 delta-gerne gi minst 125 milliarder dollar til veldedige formål, basert på tidskriftet Forbes ferskeste anslag av deres nåværende formuer.

- Vi har kontaktet mellom 70 og 80 personer for å få disse 40. Noen fikk vi ikke tak i. Dem gir vi ikke opp. Enhver helgen har sin fortid, en hver synder sin fremtid, uttalte Buffett til amerikanske medier da gave-løftene ble kjent.

Vil ikke ødelegge arvingene. Michael R. Bloomberg, som har tjent det meste av sin formue på om lag 17,5 milliarder dollar på finansnyheter og informasjonstjenester, uttalte at det ikke ga mening å gi alle pengene sine til barna, slik at de ville gå igjennom livet som medlemmer av «the lucky sperm club».

Bill Gates, en av verdens rikeste menn, har engasjert seg i utviklingsspørsmål og gitt store summer til veldedige formål. Nå har han fått en rekke av USAs rikeste veldedige formål.

■ Enhver helgen har sin fortid, en hver synder sin fremtid.

Warren Buffett, amerikansk investor.

- Man vil ikke gi dem så mye penger at det ødelegger livene deres. Du ønsker at barna kan se seg tilbake og si, ja, familien min hjalp meg, men jeg gjorde noe selv også, uttalte han, ifølge msnbc.com.

Softwaremagnaten Larry Ellison, som ifølge Forbes er verdens sjettede rikeste mann, avslørte at han allerede har gitt flere hundre millioner dollar til medisinsk forskning og utdanning. Han har planlagt å gi bort 95 prosent av rikdommen sin, men har inntil nylig valgt å gi sine gaver i stillhet, siden han har ment at veldedige gaver har vært et personlig og privat anliggende. Når han

likevel nå går offentlig ut med hvor mye han vil gi, gjør han det fordi han ønsker å stå fram som et godt eksempel.

- Warren Buffett spurte meg personlig om å skrive dette brevet slik at jeg kunne «sette et eksempel» og påvirke andre til å gi, skriver han i brevet som er publisert på thegivingpledge.com.

Verdens største stiftelse. De to initiativtagerne til innsamlingen, Gates og Buffett vet hva de snakker om. Bill Gates har i 14 av de siste 16 årene vært verdens rikeste mann. For mer enn ti år siden besluttet han å gi

bort store deler av formuen sin, som nylig ble anslått til 55 milliarder dollar, til veldedige formål.

Pengene kanaliserer han igjennom stiftelsen Bill and Melinda Gates Foundation, som de senere årene har bygd seg opp til å bli den største og trolig også mektigste veldedige stiftelsen i verden. Den raskt voksende organisasjonen har nå over 850 ansatte og en pengebeholdning på rundt 37 milliarder dollar.

Stiftelsen er kanskje mest kjent for sine bidrag til Det globale fondet for bekjempelse av aids, tuberkulose og malaria, og den globale vaksinealliansen GAVI, og har hatt stor inn-

- Unorsk måte å gi på

Ifølge Ingrid Stange i Formuesforvaltning kan vi neppe forvente oss et lignende initiativ som The Giving Pledge fra norske rikinger. De vil heller vil gi i det stille. Norges rikeste mann, Johan H. Andresen, har større tro på kapitalinvesteringer enn gaver.

■ INGVILD SAHL

Norges ledende forvaltnings- og rådgivningsselskap Formuesforvaltning startet for to år siden en egen rådgivningsenhet for filantropi. Leder for tjenesten, Ingrid Stange, synes Gates og Buffetts initiativ er positivt, siden det skaper både entusiasme og giverglede. Men hun tror ikke vi kan forvente oss et lignende

■ Her hjemme har vi ingen kultur for å gi med så stor offentlighet som Bill Gates oppfordrer til i USA.

Ingrid Stange, Formuesforvaltning.

initiativ i Norge.

- Her hjemme har vi ingen kultur for å gi med så stor offentlighet som Bill Gates oppfordrer til i USA. Mange rike mennesker i Norge har støttet ulike prosjekter gjennom mange år, uten å annonsere det for omverdenen, sier hun.

Kompetanse og kapital. En som har gitt mye til utvikling er industri og finansmann Johan H. Andresen Jr, som i fjor seilte forbi Kjell Inge Røkke og inntok førsteplassen på den norske rikingstoppen med en formue på 10,6 milliarder kroner. Andresen tok i 2006 initiativ til samarbeid om en stor norskbasert mikrofinansinstitusjon, som i dag har en kapitalbase på 600 millioner kroner, og har satt av 20 millioner kroner årlig til en plattform for sosialt entreprenørskap. Han mener det har vist

seg at å gi midler som gaver er mindre effektivt enn å kombinere kompetanse og kapital, gjerne i form av investeringer eller programmer.

- Målet er å gjøre en reell og varig forskjell for mennesker, og da må det jobbes mål- og resultatbevisst over lang tid. For å kunne gjøre dette må pengene enten gis til eksisterende organisasjoner med god resultathistorie, eller man kan sette opp nye organisasjoner eller bruke sin egen bedrift som plattform, sier han til Bistandsaktuelt.

Må selge bedriften. Alternativet, er ifølge Andresen, at norske bedriftseiere langsomt tømmer bedriften for egenkapital. Mange vil bli nødt til å selge, dersom de skal kunne frigjøre 50 prosent av sin formue. I USA, derimot, holdes svært mye av den private formuen i form av børs-

noterte aksjer som legges over i en stiftelse. I denne stiftelsen beholder giveren full kontroll, og får betydelige skattefordeler. I et selskap som Microsoft, vil slike aksjer utgjøre en liten del av de totale aksjene, slik at de kan selges uten at dette rammer bedriften.

- I USA utgjør den private børsnoterte kapitalen en svært stor del av den nasjonale formuen, mens den er relativt sett liten i Norge. Det er derfor mer virkningsfullt for vanskeligstilte mennesker i og utenfor Norge at norske bedrifter engasjerer noe av sin kapital og menneskelige ressurser i å løse store problemer, enn at bedriften sakte likviderer seg selv. Det siste vil bare føre til at skatteinntekter til staten, og dermed statens evne til å løse sosiale utfordringer, både i Norge og internasjonalt, blir svekket, sier Andresen.

THE GIVING PLEDGE

- Er et initiativ tatt av Bill Gates og Warren Buffett om å utfordre USAs rikeste kvinner og menn til å gi mer enn 50 prosent av sin rikdom til veldedige formål før eller etter sin død.
- Så langt har 40 personer eller familier skrevet seg på listen.
- Gaveløftene er publisert på www.thegivingpledge.com

for sin enkle livsførsel. Han bor fremdeles i den samme forstadshuset i Omaha, Nebraska som han kjøpte for 31.500 dollar i 1957. Store deler av gavene sine kanaliserte han gjennom Bill og Melinda Gates Foundation.

At amerikanske næringslivsledere og investorer engasjerer seg i filantropi er velkjent. Og selv om størstedelen av pengene brukes innenfor USAs grenser, går også en god del til utviklingstiltak. I rapporten «Index of Global Philanthropy 2010» anslår tenketanken Hudson Institute at amerikanske private givere, gjennom stiftelser, firmaer og frivillige organisasjoner, i 2008 ga 37,3 milliarder dollar – over 230 milliarder kroner – til utviklingsland. Det er over 60 milliarder kroner mer enn hele det amerikanske bistandsbudsjettet.

Liten andel. Benedicte Bull, seniorforsker i Senter for utvikling og miljø (SUM), fant imidlertid at private givere står for en veldig liten andel av verdens totale bistand, da hun for noen år siden undersøkte private givers partnerskap med FN.

– Private givere utgjør, med noen få unntak, kun en liten del av den totale bistanden. Bill og Melinda Gates Foundation betyr mye. Men ofte fungerer stiftelsen først og fremst som en katalysator, som er raskt ute med penger. Deres initiativ får state- ne til å slenge seg på, slik at stiftelsen andel etter hvert blir forholdsvis liten. Mesteparten av bistanden kommer fortsatt fra de ulike state- ne, sier hun. ■

JOHAN H. ANDRESEN

- Også kalt Tobakks-Andresen fordi hans formue stammer fra tidligere Tiedemanns tobakksfabrikk, er en norsk industri- og finansmann, som siden 1998 har vært eier og konsernsjef i industri- og finanskonsernet Ferd, et av Norges største privat- eide selskaper.
- I 2009 steg han til toppen av den norske rikingslisten med en formue på 10,5 milliarder kroner.
- Fra 2009 har Andresens filantropiske virksomhet i all hovedsak blitt kanalisert gjennom Ferd Sosiale Entreprenører.

flytelse på det internasjonale helsefeltet de siste årene. I 2008 sluttet Gates å jobbe fulltid i Microsoft for å konsentrere seg mer om arbeidet i stiftelsen.

Enkel livsførsel. Warren Buffet, på sin side, annonserte for en tid tilbake at han ville gi bort 99 prosent av formuen sin til veldedighet. 79-åringen, som er verdens tredje rikeste mann, har tjent det meste av pengene sine på kløktige investeringer, i stor grad gjennom selskapet Berkshire Hathaway hvor han eier en kontrollerende andel. Til tross for sin formue, er han berømt

Kritisert for å gi. Ingrid Stange i Formuesforvaltning merker imidlertid at interessen for å gi blant norske rikinger er økende. En betydelig andel av Formuesforvaltnings kunder har vist interesse for rådgivningstilbudet i filantropi, og mange samarbeider seg imellom om prosjekter som de brenner for.

Mange ser det som en forpliktelse å gi både av sine penger og av sin kompetanse, sier hun.

Men i stedet for å høste applaus, slik deres amerikanske kolleger gjør, risikerer norske filantroper å bli utsatt for kritikk når de gir. Enten gir de på «gal måte» og til «gale formål», eller så mistenkes de for å gi med gale intensjoner.

– Enhver har sine grunner for å gi, og det må være helt greit. Her har vi nok fortsatt en vei å gå i Norge, sier Stange. ■

NOTISER

Nødhjelpskassa snart tom

Norge har allerede brukt opp store deler av nødhjelpsbudsjettet for 2010, selv om fire måneder gjenstår av året. Samtidig er nå hjelpebeho- vet i Pakistan enormt og vil kanskje øke i tida framover.

– Det er klart mindre igjen enn vanlig til ytterligere tiltak for resten av året, sier avdelingsdirektør Susan Eckey i Seksjon for humanitære spørsmål i Utenriksdepartementet. Hun vil ikke tallfeste det som er igjen på bok.

Årets budsjett til naturkatastrofer var på 335 millioner, men fikk en påplussning på 50 millioner i forbindelse med budsjettrevisjonen. En rask gjennomgang av det UD har meldt til mediene om katastrofe- bevilgninger viser at minst 309 millioner er blitt brukt. I tillegg til det- te kommer penger som er blitt brukt av Norges Røde Kors og FN til ka- tastrofeforebyggende arbeid. Katastrofene har stått i kø: Jordskjelv i Haiti, Chile og Kina, flom i Guatemala, politisk uro i Kirgisistan, tørke i Tsjad og Niger og flom i Pakistan.

– Det har vært uvanlig stort press på katastrofemidlene, spesielt med tanke på omfanget av katastrofen i Haiti, og de enorme dimensjo- nene av flomkatastrofen i Pakistan, sier Eckey.

Informasjonssjef Rolf A. Vestvik i Flyktninghjelpen påpeker at selv om Norge bruker opp det som er satt av på nødhjelpsbudsjettet, så har ikke «Norge brukt opp pengene sine».

– Norge har kommet nesten uskadd gjennom finanskrisen. Det gir oss et ekstra ansvar, sier Vestvik. ■

Flom og sult i Niger

Nesten åtte millioner mennesker sulter i Niger etter en feilslått korn- høst. Nå har mer en 100.000 mennesker mistet sine hjem etter flom og kraftig regn, og enda flere avlinger har blitt ødelagt, melder BBC.

Bistandsorganisasjonen Oxfam advarer om at flommen vil føre til spredning av sykdommer. Samtidig gjør vannet det vanskelig å nå fram med hjelp til enkelte områder.

Verdens matvareprogram (WFP) annonserte nylig at organisasjo- nen bare kunne distribuere mat til 40 prosent av de sultende. På grun- na av pengemangel vil bare familier med barn under to år få matvare- hjelp.

– Ingen humanitær organisasjon burde bli tvunget inn i en slik umulig situasjon, spesielt ikke en som er støttet av hele det internasjo- nale samfunnet. WFP blir tvunget til å ta denne hjerteskjærende avgjø- relsen fordi de mangler penger til å gjøre jobben sin, sier Oxfams un- derdirektør for Vest-Afrika, Raphael Sindaye. ■

Stiftelsen Caritas Norge er Den katolske kirkes bistandsorganisasjon, og arbeider med basis i Kirkens sosiallære. Vi arbeider med utviklings- og nød-hjelps- program, tiltak som fremmer soli-da-ritet mellom land i Nord og Sør, og for å styrke det sosiale og diakonale arbeidet i de katolske menig-hetene i Norge. Caritas Norge støttet i 2009 prosjekter i 17 land med omlag 34 millioner kroner. Vårt sekretariat består av åtte personer, og vi holder til i nye lokaler i Storgata 38 sentralt i Oslo.

Generalsekretær

Da vår nåværende generalsekretær skal gå av med pensjon sommeren 2011, søker vi ny daglig leder.

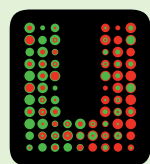
Generalsekretæren i Caritas Norge arbeider på oppdrag av og i nært samarbeid med stiftelsens styre. Generalsekretæren må

- ha kjennskap til og forankring i Den katolske kirkes sosiallære
- ha kunnskap om og erfaring fra bistands-virksomhet
- ha kjennskap til Den katolske kirke i Norge
- ha ledererfaring og lederegenskaper
- ha erfaring med prosjektledelse og nyskaping
- beherske engelsk og helst minst ett annet fremmedspråk (fortrinnsvis fransk eller spansk) skriftlig og muntlig

Generalsekretærstillingen er en åremålsstilling på 6 år. Tiltredelse mai 2011. Lønn etter avtale.

Nærmere opplysninger ved henvendelse til styre-leder Elisabeth Thielemann, tlf. 976 10 274, e-post elisabeth.thielemann@steystein.no – merk e-posten med «General-sekretær i Caritas».

Søknad med CV sendes til samme e-post-adresse, eller til Caritas Norge, c/o styreleder Elisabeth Thielemann, Gildeskålveien 32a, 8003 Bodø. **Søknadsfrist: 1. oktober 2010.**

utviklingshuset

Helt sjef!

Lyst på en utfordring som minister, diplomat eller utviklingsekspert?

Utviklingshuset i Oslo tilbyr pedagogiske opplegg spesielt utarbeidet for skolegrupper på 10. trinn, i videregående skole, folkehøgskoler, universitet, høyskoler og frivillige organisasjoner.

UtviklingsLab

En formidler leder elevene gjennom et interaktivt rollespill om fredsbygging, utdanning, handel, demokrati, menneskerettigheter, energi og miljø. Deltakerne innhenter kunnskap og tar avgjørelser alene og sammen med andre. UtviklingsLab er forankret i Kunnskapsløftet.

UtviklingsLøypa

Gjennom bilder, video, tekst og lyd lærer elevene mer om hva utviklingssamarbeid er, og de reflekterer rundt temaer som verdighet, likeverd og respekt. I UtviklingsLøypa får elever og lærere utdelt pedagogisk materiell, og lærer følger selv elevene. Opplegget tilbys på norsk og engelsk.

Innsikt og utsikt

En omviser følger en gruppe rundt i Utviklingshusets utstilling. Omvisningen kan gjerne kombineres med **UtviklingsLøypa**, og tilbys på norsk og engelsk.

Alle tilbud på Utviklingshuset er gratis.

For reservasjon av pedagogisk opplegg:

www.utvikling.no, telefon: 954 52 000 eller e-post: post@utvikling.no

Utviklingshuset - Norads opplevelsessenter for engasjement, refleksjon og debatt om utviklingssamarbeid.

Uganda fryser norsk bistand

Omfattende korrupsjon avslørt hos samarbeidspartner

KAMPALA (b-a): Norge holder tilbake utbetalinger til ugandiske skogmyndigheter etter at en kontraktskrangel mellom skogmyndighetene og et ugandisk firma har avdekket omfattende korrupsjon. Domstolen har nå frosset en bankkonto med nærmere 10 millioner kroner, penger som i fjor ble gitt av Norge i støtte til skogprosjekter.

■ I UGANDA:
HENRY LUBEGA

Norge har uforvarende blitt trukket inn i en kontraktsstrid mellom det ugandiske nasjonale skogvesenet (NFA) og Beachside Development Services, et ugandisk kommersielt selskap. Det har ført til at 9,8 millioner kroner som Norge har gitt i bistand til ulike prosjekter for å bevare skog, er blitt frosset av retten. Pengene står på NFAs kontoer i Bank of Uganda.

Striden mellom NFA og det ugandiske selskapet er knyttet til omfattede korrupsjon hos NFA. Daian Akankwasa, sjefen for NFA, ble tidligere i år arrestert og siktet for korrupsjon.

Vil ha garantier. Norge og Uganda undertegnet i juli 2009 en fireårig avtale om norsk støtte på 69,9 millioner kroner til NFAs skogprosjekter, med særlig vekt på Nord-Uganda - et område lenge rammet av krigshandlinger. Den første utbetalingen på 10 millioner kroner ble gjort i august i fjor, til en av de spe-

Pengene som nå er frosset skulle gå til et fireårig skogprosjekt i Nord-Uganda, en region som har vært igjennom nesten 23 år med borgerkrig. Bildet er fra et hardt presset skogsområde nord i landet.

FOTO: WAYNE CONRADIE / PICTURINGAFRICA.COM

sielle kontoene NFA opprettet for den norske støtten.

- Mesteparten av denne første utbetalingen er nå frosset etter rettens kjennelse. Norge ønsker garantier fra ugandiske myndigheter om at pengene ikke brukes til andre formål enn vi var enige om, sier førstesekretær Helle Biseth ved den norske ambassaden i Kampala.

Ifølge Biseth er avtalene mel-

lom Norge og Ugandas regjering utformet slik at ugandiske myndigheter er nødt til å betale tilbake pengene dersom de brukes til noe annet enn det fastslåtte formålet.

» Det er en klar forutsetning at det ryddes opp.

Helle Biseth, Den norske ambassade i Kampala.

Mye korrupsjon i NFA. De siste årene har det vært en rekke korrupsjonsskandaler i NFA. Tjenestemenn på ulike nivåer har vært involvert - det har dreid seg om alt fra salg av trær på lokalt plan til inngåelse av tvilsomme kontrakter som har kostet myndighetene mange milliarder shilling, samt penger som ikke blir gjort rede for av skogvesenets ansatte.

Da riksrevisor John Muwanga begynte å granske NFAs virksomhet viste det seg at NFA-sjef Daian

Akankwasa var involvert i flere tvilsomme avtaler som hadde kostet regjeringen mange millioner dollar. En av sakene gjaldt Beachside Development Services som hadde saksøkt NFA for kontraktbrudd. Daian Akankwasa hadde avtalt å betale Beachside en kompensasjon på det Riksrevisoren mente var på et tvilsomt grunnlag.

Under etterforskningen er det også oppdaget at NFA de siste to årene har tapt summer tilsvarende 8,2 millioner kroner i forbindelse med irregulære tildelinger av skogplantasjer til tømmerselskaper. Damian Akankwasa ble i mars varetektsfengslet i Luzira-fengselet. Han er nå løslatt mot kausjon.

Stor bidragsyter. Norge har støttet skogsektoren i Uganda i mange år har og vært den største bidragsyteren til arbeidet Uganda driver for å gjenreise landets ødelagt skoger, plante nye skoger og samtidig drive folkeopplysning om skogenes betydning. Norge har blant annet gitt både teknisk og økonomisk støtte til etableringen av NFA de siste seks årene. I tillegg kommer støtte til forskjellige NFA-prosjekter, som kartlegging av nasjonale skogressurser, frø-utvikling, samt informasjon og opplysningsvirksomhet.

- Det er en rekke utfordringer knyttet til den offentlige skogforvaltningen i Uganda, og Beachside-saken er bare en av mange urovekkende saker som har dukket opp i den senere tid. Norge gir nå faglig støtte til det ugandiske miljøverndepartementet for å se på hele det offentlige skogforvaltningsapparatet, sier Biseth til Bistandsaktuelt. Ifølge Biseth forventer man nå fra norsk side at ugandiske myndigheter tar grep.

- Vi regner med at NFA fortsatt vil være en sentral partner, men det er en klar forutsetning at det ryddes opp i de mange misligholdssakene i organisasjonen, sier Biseth. ■

Henry Lubega er ugandisk journalist.

NORSK BISTAND TIL UGANDA

- Norge ga i 2009 430 millioner kroner i bistand til Uganda.
- Klima, fred og forsoning, likestilling og energi er noen av de norske satsingsområdene.

Kutter budsjettstøtte til Uganda

KAMPALA (b-a): Norge og ti andre givere reduserer støtten til ugandiske myndigheter. Uganda gjør for lite for å redusere korrupsjon, er meldingen fra giverne.

■ I UGANDA:
EVEN TØMTE

Gruppen av givere - Verdensbanken, Europakommisjonen, Belgia, Danmark, Irland, Norge, Nederland, Storbritannia, Sverige, Tyskland og Østerrike - har besluttet å redusere støtten for 2010 og 2011, etter å ha evaluert myndighetenes resultater for 2008 og 2009.

Mens givernes opprinnelig hadde planlagt å gi budsjettstøtte på 360 millioner dollar, barberes nå støtten med minst ti prosent. Noe av dette vil bli gitt som betinget støtte dersom ugandiske myndigheter gjennomfører reformer som givernes krever.

Kutter tre millioner. Budsjettstøtten fra Norge reduseres med tre millioner kroner, fra 65 til 62 millioner.

- Beløpet er ikke så veldig stort, det er heller ikke hensikten. Viktigst for oss har det vært at givermiljøet har klart å samle seg om en utvetydig melding til myndighetene, og at vi nå reagerer i tråd med denne - handling har fulgt ord, sier Vegard Pedersen, landøkonom ved den norske ambassaden i Kampala.

Ved forrige runde med budsjettstøtte advarte givernes om at manglende oppfølging av korrupsjon kunne få «alvorlige konsekvenser» for senere støtte.

Særlig er givernes misfornøyd med at flere korrupsjonssaker på høyt nivå ikke har blitt fulgt opp - blant dem finansielle misligheter omkring Samveldetoppmøtet i Uganda i 2007, som involverte flere høytstående skikkelser i regjeringen.

Givernes roser Uganda for god makroøkonomisk styring og framgang innen helse, utdanning og

vann, men deler ut dårlige karakterer for offentlig finansstyring, lovverk for offentlige anskaffelser og utvikling av transportsektoren.

- Vi ser at reduksjonen har bidratt til diskusjon i ugandiske medier, ikke bare om kuttet i seg selv, men også om forholdene som lå til grunn for kuttet. Dette er spennende, helt på linje med kuttets intensjon, mener Pedersen.

Symbolpolitikk. Budsjettkuttet har møtt blandede reaksjoner i Uganda. Den regjeringsvennlige avisa New Vision kaller det «klassisk symbolpolitikk» som givernes kommer med hver gang det nærmer seg valg.

- Rike land har gitt økonomisk støtte til sine allierte av politiske og strategiske grunner gjennom historien. (...) Ugandere bør møte denne trusselen om å kutte bistand med forakt og ignorere den. Snart vil bistanden bli gjeninnført, og det vil være «business as usual», argumenterer avisa.

Oduman Okello fra opposi-

sjonspartiet Forum for Democratic Change (FDC), uttrykte derimot forståelse for kuttene. FDC utfordrer president Yoweri Museveni i neste års presidentvalg, som en del av koalisjonen Inter-Party Cooperation.

- Man kan ikke skyld på givernes. Det er mye korrupsjon i landet, og inntil myndighetene tar dette på alvor kommer ingen til å ta sjansen på å plassere penger i et korrupt system, uttalte Okello til avisen The Monitor.

Kan kutte mer. Bistandsmidler utgjorde omkring 30 prosent av Ugandas budsjett i 2008/09. Omtrent halvparten ble gitt i form av budsjettstøtte.

- Ambassaden vil fortsatt følge tett med på hvordan myndighetene jobber videre med antikorrupsjonsarbeidet. Hvordan dette arbeidet forløper kan også få betydning for fremtidige budsjettstøttebeslutninger, sier Vegard Pedersen ved den norske ambassaden. ■

Vegard Pedersen, landøkonom ved den norske ambassaden i Kampala.

Åtte millioner har akutt behov for hjelp

Brende: – Et område på størrelse med Italia er rammet

– Når du ser at et område på størrelse med Italia er rammet, tar du virkelig inn over deg hva dette er. Det sier Norges Røde Kors-sjef Børge Brende etter å ha besøkt flomområdene i Pakistan.

■ EVEN TØMTE

Brende vendte sist uke tilbake fra sine møter med flomofrene i Pakistan og sitter igjen med sterke inntrykk. Han forteller at nesten alle broene er tatt av flommen, sykehus er ødelagt, det er ikke strøm og titusener av hus er borte.

Det snakkes ofte om at humanitære organisasjoner løper i beina på hverandre, men her var det ingen bein å løpe i, sier Brende.

Da Bistandsaktuelt gikk i trykken, anslo FN at åtte millioner mennesker har akutt behov for nødhjelp i de flomrammede områdene. Mer enn 20 millioner mennesker er rammet av flommen, som beskrives som den verste som har rammet noe land i moderne historie.

Ingen bein å løpe i. Etter en langsom reaksjon fra det internasjonale samfunnet begynner pengene å komme på bordet. Pr. 23. august

hadde mer enn 800 millioner dollar blitt gitt eller lovet i nødhjelp, ifølge det pakistanske utenriksdepartementet.

Norge har gitt 115 millioner kroner i nødhjelp til de flomrammede i Pakistan. Pengene går til FN, Røde Kors og Røde Halvmåne og frivillige organisasjoner. I tillegg begynner innsamlingene til Pakistan å ta av. Norges Røde Kors samler nå inn like mye penger hver dag som på høyden av Haiti-jordskjelvet. Organisasjonen har så langt samlet inn drøyt 8,5 millioner kroner.

– I slutten av forrige uke kom vi opp i én million kroner om dagen. Det er samme tempo som etter jordskjelvet på Haiti, sier Brende.

Katastrofe nr. 2. Røde Kors-sjefen forteller likevel om enorme udekkede behov i de flomrammede områdene.

– I fjor ble 2,5 millioner mennesker fordrevet i Swat-dalen på grunn av kamphandlinger mellom Taliban og pakistanske regjeringsstyrker. Nå er de rammet av katastrofe nummer to, sier han.

Norges Røde Kors sendte i helgen en mobil helseklinikk til flomkatastrofeområdet. Klinikken har kapasitet til å hjelpe 20 000 pasienter. I de flomrammede områdene ar-

Generalsekretær i Norges Røde Kors **Børge Brende** besøkte nylig de flomrammede områdene i Pakistan. Langs de store elvene er titusener av hus skyllet bort. FOTO: NORGES RØDE KORS

beider 130 000 frivillige tilknyttet Røde Halvmåne. Mange av dem er selv rammet av flommen. Ifølge Brende når nødhjelpen fra Røde

Kors og Røde Halvmåne fram til 300 000 familier, eller over 2,1 millioner mennesker. ■

NRC

FLYKTNINGHJELPEN
NORWEGIAN REFUGEE COUNCIL

ÅRETS VIKTIGSTE PUBLIKASJON

43,2 MILLIONER MENNESKER ER PÅ FLUKT

– hvem er de og hvorfor flykter de?

Millioner av mennesker blir født, vokser opp og dør på flukt. I årets Flyktningregnskap må vi dessverre melde om en ny og sørgelig rekord, med det høyeste antall mennesker på flukt i dette århundredet. Likevel er det lyspunkter i flere land hvor mennesker har kunnet vende hjem etter tiår på flukt.

I Flyktningregnskapet finner du landprofiler om 85 land samt utdypende artikler om:

- de mest neglisjerte fluktsituasjonene
- fluktens historie
- utfordringer med å få hjelpen fram
- klimaendring og flukt

Flyktningregnskapet 2010 kan bestilles gratis på www.flyktninghjelpen.no eller ved å ringe 23 10 98 00. Den er også tilgjengelig i elektronisk versjon på våre nettsider.

- Omfattende statistikk over verdens flyktninger og internt fordrevne • Analyse av globale og regionale trender
- 85 landprofiler samt regionale bakgrunnsartikler • Interessante tematiske artikler • Oversikt over begreper, konvensjoner og regelverk

Vilje til rettighetsbasert utvikling?

Av John Peder Egenæs, generalsekretær Amnesty Norge

Et kalkulert press for å kneble opposisjonen (i Etiopia).

I FORRIGE BISTANDSAKTUELT påpeker Amnesty International viktigheten av å være kritisk til stat-til-stat bistand til stater hvor det vises liten eller ingen politisk vilje til å sikre befolkningens rettigheter. Et eksempel som trekkes fram er Etiopia, hvor Amnesty kan dokumentere stadig mer alvorlige menneskerettighetsbrudd, og hvor staten svikter sitt ansvar i å stanse slike brudd eller også er direkte ansvarlig for menneskerettighetsbrudd.

Erik Solheim svarer i sin kommentar til saken at menneskerettighetsbrudd ofte ikke handler om manglende vilje, men også manglende evne, og at Norge derfor ikke kan trekke bistand fra land som har «utfordringer».

ALLE STATER HAR utfordringer i arbeidet med å sikre utvikling og menneskerettighetsvern. Likevel – det er forholdsvis enkelt å vurdere når et land rett og slett ikke har vilje til å beskytte innbyggernes rettigheter. I det eksempelet som er nevnt, Etiopia, så er det ingen tvil om at regjeringen viser svært liten vilje til å beskytte innbyggernes menneskerettigheter.

Når hundrevis av politisk opposisjonelle sitter bak lås og slå, uten lov og dom, under forferdelige forhold, handler det ikke bare om manglende evne til å respektere menneskerettighetene. Da snakker vi om et kalkulert press for å kneble opposisjonen.

Erik Solheim er ikke naiv nok til å tro at slike overgrep, som vi ser i en rekke av Norges samarbeidsland, er tilfeldige «vokseproblemer». Slike overgrep er menneskerettighetsbrudd som bør få konsekvenser for den regjeringen som står bak.

DET ER FASTSLÅTT i FNs menneskerettighetskonvensjoner at alle land har en forpliktelse til å sikre menneskerettighetene – innenfor de realistiske rammene et hvert land har for å sørge for at dette skjer. Uansett hvor stor mangelen er på evne så skal det være mulig for en stat å vise vilje. Dette prinsippet kalles progressiv oppfyllelse av rettighetene.

FAKSIMILE: BA 5-2010

DEBATT

I utarbeidelsen av menneskerettighetserklæringene visste man at stater har, og alltid vil ha, ulik fordeling av ressurser. Amnesty International er selvsagt like klar over dette som utenriksdepartementet.

Hvis man forklarer menneskerettighetsbrudd med manglende evne, går man i en farlig felle hvor rettighetsbrudd i fattige land legitimeres. Amnesty International er opptatt av å plassere ansvar for menneskerettighetsbrudd der det hører hjemme, hos myndighetene. Noe annet ville vi aldri akseptert i vårt eget land. Hvorfor skal vi akseptere en slik unntakstilstand i land vi har et tett samarbeid med?

DET ER MULIG Å ansvarliggjøre stater. Det er mulig å stille menneskerettslige krav som skal innfris over en gitt periode. På denne måten kan Norge bidra til et større rettighetsvern i de statene vi samarbeider med. Hvis vi gir opp denne oppgaven, kan vi like godt gi opp bistand.

Vi i Amnesty International ser frem til å følge med om norske myndigheter tør å ta steget mot en rettighetsbasert utviklingspolitikk som faktisk merkes i regjeringskontorene til motakterland som bryter menneskerettighetene. ■

HVEM HVA HVOR I ALL VERDEN?

1. Hvem er dette?
2. Hvilken kjent innsjø heter egentlig Tiberiasjøen?
3. Hvem var Israels første statsminister?
4. Hva heter den nye styrelederen i Kirkens Nødhjelp?
5. Hvilket navn har Filippinene på filippinsk?
6. Hvilket persisk språk er svært utbredt i Afghanistan?
7. Hva slags styreform har Ghana?
8. Hva heter hovedstaden i Reunion?
9. Hvilket navn på et møbel kommer opprinnelig fra arabisk?
10. Hva betyr egentlig halal?
11. Hvem er Juan Manuel Santos Calderón?
12. I hvilket latinamerikansk land har myntenheten og nasjonal fuglen samme navn?
13. Hvilken av Norges internasjonale hjelpeorganisasjoner er størst målt i inntekter og antall ansatte?
14. Hva heter det største verdenshavet?
15. Hva heter den nest høyeste fjelltoppen i verden?
16. En hel verden stiftet nylig bekjentskap med et instrument som på det afrikanske språket

- setswana kalles lepatata. Hva kalles det samme instrumentet i Sør-Afrika?
17. Fra hvilket land kommer fotballspilleren Emmanuel Adebayor?
 18. Omtrent hvor stor del av Kashmir er under indisk kontroll?
 19. Hvilken religion tilhører flertallet av nepalerne?
 20. Hva het Sri Lanka i kolonitiden?

Svarene finner du nederst på siden.

Spørrespalten er laget av **Ba-Musa Ceesay**

TRE EKSPERTNØTTER:

1. Hvilke tre europeiske nasjonalspråk er mongolsk i slekt med?
2. Hovedstaden i Sierra Leone heter Freetown (Fribyen). Hva er opprinnelsen til navnet?
3. Hvilken tyrkisk leder flyttet hovedstaden fra Istanbul til Ankara?

SVAR:

- Alt rett:** Les spørsmålene før svarene – ikke omvendt!
- 15-19:** Verden trenger deg.
- 10-14:** Du kan se framtiden lyst i møte.
- 5-9:** Ikke så verst.
- 1-4:** Din interesse for globale spørsmål er kanskje av ny dato?
- 0:** Utenriksdepartementets aspirantkurs er kanskje ikke det du burde søke på i år?

1. Øst-Timors president Jose Ramos-Horta.
2. Genesaresjøen.
3. David Ben-Gurion.
4. Kjell Nordstokke.
5. Tagalog.
6. Dari.
7. Republikk.
8. Saint-Denis.
9. Sofa.
10. Lovlig.
11. President i Colombia.
12. Guatemala. (Både fuglen og myntenheten heter quetzal.)
13. Flyktninghjelpen.
14. Stilliehavet.
15. K2 (også kalt Mount Godwin-Austen, Lambha eller Pahar).

SVAR PÅ EKSPERTNØTTER:

1. Finsk, ungarsk og estisk.
2. Frittstående slaver.
3. Kemal Atatürk.

utviklingshuset

Gratis møtelokale for organisasjoner eller utdanningsinstitusjoner

Utviklingshuset er en levende møteplass, og kan tilby møterom med 40 stolplasser og tekniske fasiliteter som lys, lyd og projektor.

For reservasjon av møterom: www.utvikling.no, telefon: 954 52 000, e-post: post@utvikling.no

Utviklingshuset - Norads opplevelsessenter for engasjement, refleksjon og debatt om utviklingssamarbeid.

Seks skritt fram, ett tilbake

Afrika taklet finanskrisen bedre enn utviklede land

Med finanskrisen har investorer plassering av kapital blitt forskjøvet i retning utviklingsland. Investorer har endelig fått øynene opp for Afrika.

AFRIKA

■ EVEN TØMTE

Det virker lenge siden Afrika ble utropt til «håpløshetens kontinent», slik tidsskriftet *The Economist* gjorde ved århundreskiftet. Nå hylles Afrika av investorer som «verdens neste store suksesshistorie», slik tidsskriftet *McKinsey Quarterly* nylig skrev.

På 2000-tallet har økonomien vokst med fem prosent i året, dobbelt så raskt som i tiåret før. En rekke afrikanske land har gjennomført reformer for å lokke til seg investorer.

I 2009 gikk investeringene over hele verden ned som følge av finanskrisa. Mens utenlandsinvesteringer i utviklede land falt med 44 prosent i 2009, falt de bare med 24 prosent i utviklingsland og 19 prosent i Afrika.

Borte fra radaren. Kjell Roland, direktør for det statlige investeringsfondet for utviklingsland, Norfund, mener det siste tiåret har vært «det beste for det afrikanske kontinentet siden kolonitida».

- Afrika har vært av radaren for de fleste, men investeringene har vokst kraftig. Den beste illustrasjonen på kontinentets suksess er at det vokser fram en betydelig middelklasse og et marked for konsumvarer, sier Roland.

Finanskrisen har vist at investorer må tenke nytt når det gjelder landrisiko. Veksten i verdensøkonomien er i ferd med å forskyves permanent bort fra OECD-landene, mener Norfund-direktøren.

- Finansmarkedene har sterkt undervurdert risikoen ved å investere i rike land og overvurdert risikoen i Afrika. Særlig gjør land i Øst-Afrika det bra, land som har vært tradisjonelle mottakere av norsk bistand. Stabile regimer og en fornuftig økonomisk politikk har lagt til rette for det. Dermed investerer også flere av de rike i sine egne land, i stedet for å sende pengene ut, sier han.

Det nye Kina? - Afrika er der Brasil og Kina var for femten-tjue år siden, med utvikling av stabile regimer, velferdssystemer, og en voksende

Ugandas president **Yoweri Museveni** er en av flere afrikanske ledere som har gjort seg lekke for næringslivet de siste årene.

FOTO: SCANPIX

NY RAPPORT

■ Krisa har vist at de afrikanske økonomiene er sårbare for endringer i eksterne finansstrømmer. Det gjelder særlig svingende råvarepriser, sier rapporten *African Economic Outlook*.

■ Rapporten anbefaler afrikanske land å ruste opp skattesystemene for å styrke den offentlige økonomien.

Samtidig spiser en raskt økende befolkning mye av den økonomiske veksten. Selv om prosentandelen som lever i absolutt fattigdom har gått ned, har antallet likevel økt - til nesten 400 millioner mennesker.

Fremdeles ikke nok. Dersom FNs tusenårsmål skal oppnås og infrastrukturen oppgraderes til å være på linje med resten av verden, vil Afrika kreve årlige investeringer på 93 milliarder dollar over det neste tiåret, anslår *African Economic Outlook*, en rapport utarbeidet av OECD, UNECA og Den afrikanske utviklingsbanken.

Så interesserte er investorene ennå ikke, all halloien til tross. I 2008 var direkte utenlandsinvesteringer til Afrika 87 milliarder, det høyeste tallet noensinne. Samtidig går størstedelen av investeringene til gruve- og oljeindustrien i et begrenset antall land. Mens noen afrikanske land er investorenes yndlinger, er det andre de ikke vil ta i med ildtang.

I Nordeas afrikafond er for eksempel en tredjedel av kapitalen investert i Sør-Afrika, en forholdsvis avansert økonomi som egentlig er utenfor «new frontier»-klubben. De største aksjeplasseringene er ikke i Afrika i det hele tatt, men i de britiske selskapene *Anglo American* og *BHP Billiton*. Resten er investert i land som Egypt, Nigeria, Kenya og Zambia.

- Det er en forutsetning med en viss utvikling. Vi har tross alt ansvar for kundenes kapital. Skal vi investere, må vi vite at pengene er trygge, sier Herstad.

Global krise. Der de «framvoksende markedene» bygget seg opp på industriproduksjon av forbruksvarer, står olje, mineraler og jordbruk for 80 prosent av eksporten fra Afrika.

Dette bildet er i ferd med å endre seg. To tredjedeler av veksten kommer fra andre sektorer enn rå-

ØKONOMI

middelklasse, mener Nordeas produksjef Torolv Herstad.

Nordea er blant de eneste i Norge som tilbyr aksjefond som investerer i Afrika til sine kunder. Siden fondet startet opp midt i finanskrisa for halvannet år siden har investeringene kastet av seg 26,3 prosent.

For noen år siden var det populært å snakke om «framvoksende markeder»; land som India, Kina, Russland og Brasil, som gjennom hurtig økonomisk vekst var i ferd med å forandre både seg selv og verden. Nå er «new frontier markets»

det nye motebegrepet.

- Vi investerer mye i finanssektoren, i råmaterialer og telekommunikasjon. Både finans og telekom henger tett sammen med utviklingen av middelklassen og levestandarden generelt. Når man begynner å få velfungerende markeder skal husholdninger ta opp lån, ha sparekontoer, skaffe seg mobiltelefoner og så videre, forklarer Herstad.

400 millioner fattige. Det er den ene historien. Men side om side med alle de nye mobiltelefonene, sparekontoene og aksjeinvesteringene lever fremdeles halvparten av befolkningen for under 1,25 dollar om dagen.

■ På 2000-tallet har økonomien vokst med fem prosent i året.

NHO i Uganda: - Nordmenn må overtales

■ EVEN TØMTE

KAMPALA (b-a): - Det er et stort potensial for bedrifter i dette området. Hvis du har de rette kontaktene, og en god forretningsidé, er det lett å gjøre forretninger her.

Christopher Ssewagudde er NHOs mann i Kampala, der det norske forretningscenteret snart åpner dørene. Senteret, som vokste ut av et prosjekt mellom UD og NHO, skal fungere som et støtteapparat for norske bedrifter som vil etablere seg i regionen. Her kan bedrifter i oppstartsfasen dele erfaringer og få hjelp til å finne veien rundt byråkra-

tiet. NHO betaler kostnadene for senteret det første året, med støtte fra Norad. Deretter er det opp til bedriftene å føre prosjektet videre.

- Det har kommet færre bedrifter hit enn vi hadde ventet. Ting tar tid, innrømmer Ssewagudde.

Så langt er fem bedrifter til stede. De fleste av dem er småbedrifter med to-tre ansatte som fremdeles jakter på sine første kontrakter.

- Den største jobben ligger nok hos mine kolleger i Oslo. Å overbevise norske selskaper om å se ut over grensene er en jobb jeg ikke misunner dem, legger han til. ■

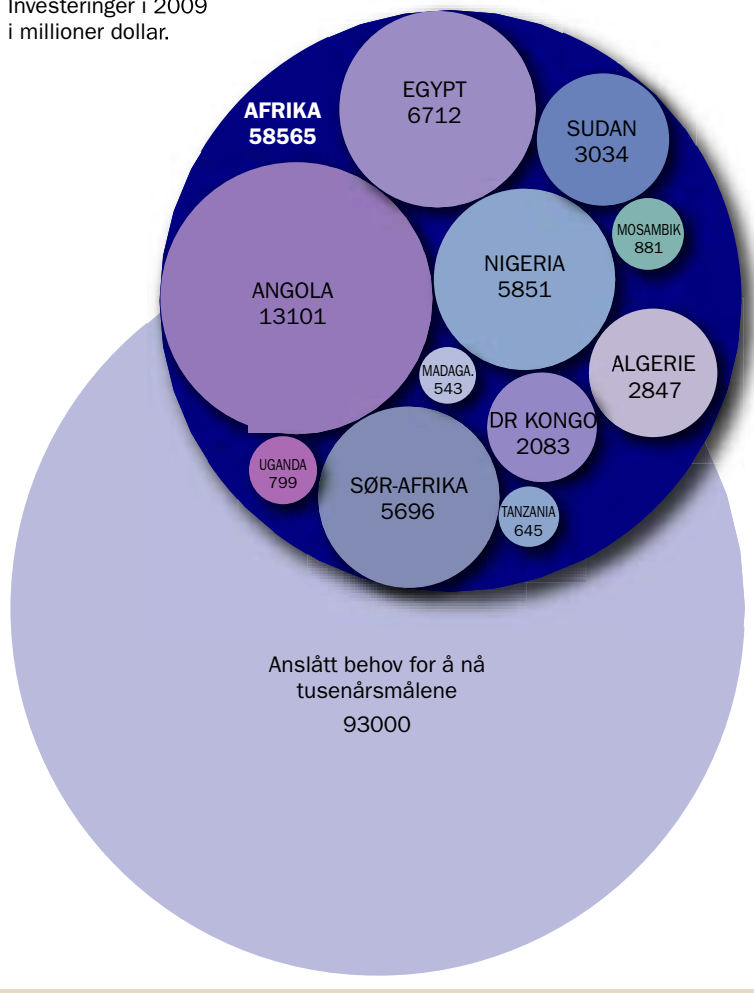
Oljerigg i Buliisa, vest i Uganda. Oljeutvinningen er ventet å starte neste år, og har skapt interesse for Uganda blant internasjonale investorer.

FOTO: EVEN TØMTE

INVESTERINGER TIL LAND I AFRIKA

Investeringer i 2009
i millioner dollar.

varer, anslår McKinsey. Men i mellomtiden er råvarene utsatt for store prissvingninger. Da en delvis spekulasjonsdrevet råvareboom ble avløst av finanskrisen og etterspørselssvikt i EU og USA, gikk det hardt utover mange afrikanske land, spesielt i det sørlige Afrika.

Likevel har Afrika sluppet lettere unna enn mange andre regioner. Mens 80 prosent av landene i Afrika hadde økonomisk vekst i fjor, kunne bare én av ti OECD-land si det samme.

Afrikanske banker ble lite rammet, både på grunn av strenge reguleringer og fordi bankene i liten grad er integrert i det internasjonale finansmarkedet. Mange afrikanske land hadde sikret seg rom til å møte krisa med makroøkonomiske virkemidler. Bistandsgiverne opprettholdt et historisk høyt bistandsnivå, og mange afrikanske land har nytt godt av gjeldslette og økt tilgang på lån fra Det internasjonale

pengefondet, Verdensbanken og Den afrikanske utviklingsbanken.

Vesten svekket. Samtidig har afrikanske aktører funnet nye eksportmarkeder og kilder til kapital i land som India og Kina.

– Kinas inntreden de siste ti årene er veldig viktig. De investerer i infrastruktur, bygger jernbaner, veier, alt Afrika trenger. Kina kommer til Afrika med viktige erfaringer fra sin egen nære historie. Samtidig har Kina en helt annet respekt for landenes selvbestemmelse. På godt og ondt har Kina blitt en rollemodell, mens Vesten som forbilde er svekket radikalt, mener Norfund-direktør Kjell Roland.

Afrikas økonomi er ventet å vokse med 4,5 prosent i 2010 og 5,2 prosent i 2011, etter å ha lagt på seg 2,5 prosent i fjor. Veksten vil likevel ligge lavere enn i årene før finanskrisa. ■

Finansmarkedene har sterkt undervurdert risikoen ved å investere i rike land og overvurdert risikoen i Afrika.

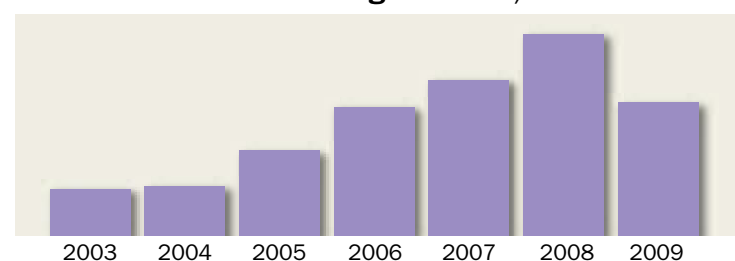

Kjell Roland, direktør i Norfund, Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland.

AFRIKANSK VEKST

Investeringene har gått ned over hele verden som følge av finanskrisa. Mens utenlandsinvesteringer i utviklede land falt med 44 prosent i 2009, falt de bare med 24 prosent i utviklingsland og 19 prosent i Afrika. Ekspertene spår ny vekst allerede i 2010.

Direkte utenlandsinvesteringer i Afrika, millioner dollar:

Kilder:

African Economic Outlook, McKinsey Quarterly, World Investment Report.

Flom og tørke kan ramme hvetemarkedet

Prisen på hvete har doblet seg siden april, etter at tørke har rammet kornproduksjonen i Russland og viktige produsenter som Kasakhstan og Ukraina har meldt om lavere produksjon enn ventet.

FNs mat- og jordbruksorganisasjon har uttalt at risikoen for en gjentakelse av matvarekrisen i 2007-2008 er liten. Samtidig er det fremdeles ukjent hvilken effekt flommen i Pakistan vil ha.

Den flomrammede Punjab-provinsen produserer 16-17 millioner tonn i året og er et sentrum for landets hveteproduksjon. Bøndene planter normalt sin neste avling i oktober.

– Vi kjenner ikke omfanget av skadene på infrastruktur og frølagre. Det vil vi ikke vite før vannet er borte, sier FAO-økonom Liliana Balbi til nyhetstjenesten Irin. ■

Lever over evne

Verden brukte opp sitt «økologiske årsbudsjett» allerede 21. august.

Det mener den britiske tenketanken New Economics Foundation (NEF), som har regnet ut at dette er datoen da menneskeheten har brukt opp ressursene man har til rådighet for en bærekraftig økonomi og begynner å leve over grensen for hva det globale økosystemet tåler.

– Sist måned brukte Europa opp fiskeressursene for året, et godt eksempel på hvordan overforbruket er ute av kontroll. Likevel regnes tapet av naturressurser som fiskebestand, skog og biologisk mangfold fremdeles som et positivt tilskudd til brutto nasjonalprodukt, sier Aniol Estabal i NEF i en pressemelding. ■

Rekordhøy arbeidsledighet blant unge

Av 620 millioner arbeidstakere mellom 15 og 24 år var 81 millioner uten arbeid ved slutten av 2009. Det er det høyeste tallet noensinne, ifølge en rapport fra Den internasjonale arbeidstakerorganisasjonen (ILO).

Arbeidsløsheten blant unge har steget fra 11,9 prosent i 2007 til 13 prosent i 2009. Samtidig anslår ILO at nesten 28 prosent av verdens unge arbeidstakere levde for under 1,25 dollar om dagen i 2008, selv om de hadde jobb.

Tallene har fått ILO til å advare om en mulig «tapt generasjon» av unge som faller utenfor arbeidsmarkedet «uten håp om å være i stand til å jobbe for en lønn å leve av». ■

Handelen er seksdoblet

Handelen med naturressurser har blitt mer enn seksdoblet det siste ti-året. I 2008 ble det handlet for 3,7 billioner dollar, nesten 24 prosent av den totale varehandelen.

Verdens handelsorganisasjon har viet sin årlige rapport til handel med naturressurser, og oppfordrer til bedre internasjonalt samarbeid om handelen.

– Godt formulerte handelsregler er nøkkelen til å sikre at handelen har positive virkninger, men er også nødvendige for å oppnå mål som beskyttelse av miljøet og riktig ressursforvaltning i en innenlandsk setting, mener organisasjonens generaldirektør Pascal Lamy (bildet). ■

Zimbabwe solgte diamanter for 71 millioner dollar

Myndighetene i Zimbabwe solgte rådiamanter for 71 millioner dollar, om lag 450 millioner kroner, under en auksjon i Harare nylig. Til stede under auksjonen var en rekke kjøpere fra blant annet USA, Libanon, India og Israel. Diamantene som ble solgt kommer fra gruvene som ligger øst i Zimbabwe, gruver som kontrolleres av zimbabwiske myndigheter. Det har vært en rekke påstander om overgrep fra den zimbabwiske hæren i forbindelse med gruvedriften i dette området. Auksjonen i Harare var imidlertid godkjent av inspektører fra Kimberly-prosessen, som jobber for å forhindre at bloddiamanter blir omsatt på verdensmarkedet. ■

Vil ha mer handel med Kina

Sør-Afrikas president Jacob Zuma ønsker mer handel mellom Kina og Sør-Afrika. Det var under et møte i Beijing nylig at Zuma pekte på blant annet infrastruktur, mineraler, energi, elektronikk og kommunikasjonsteknologi som spesielt egnede områder for samarbeid mellom de to landene.

Sør-Afrika har i dag en betydelig handel med Kina, problemet for Zuma er imidlertid at det først og fremst er kineserne som selger varer til sørafrikanerne. I fjor var Kinas handelsoverskudd med Sør-Afrika på 2,7 milliarder dollar. ■

ORD-FORKLARING:

Incubator – servicekontor og støtteapparat for bedrifter, opprinnelig betydning: rugekasse.

Bistand til utdanning – et løftebrudd

Av Karen Brit Feldberg

UTDANNING

Bistanden er regelmessig utsatt for kritikk og debatt. Kritikerne er gjennomgående enige om at langsiktighet og forutsigbarhet er av de viktigste kriterier for å lykkes. Videre er de samkjørte på at satsing på utdanning har vært av det mest vellykkede. Hvorfor går man da bort fra det i den norske bistanden? Etter mitt syn er det viktig å reflektere over dreininger i den norske bistanden de senere årene og det jeg oppfatter som et løftebrudd i forhold til bistand til utdanning.

«Alle store utfordringer i verden i dag har sin basis i fattigdom og store inntektsforskjeller» sier den svenske forfatteren Henning Mankell til Bistandsaktuelt nr 8/2009. Han sier videre at folk må få redskaper til å forbedre sin tilværelse og at utdanning da er en grunnleggende forutsetning.

Mankell får støtte av mange tenkere og praktikere som hevder at utviklingsprosesser må ta utgangspunkt i individet og lokalsamfunnet der det skal foregå. Utviklingsteori og strategi har de siste tiårene gått fra å legge mest vekt på økonomi og politikk til i økende grad å fokusere på sosiale forhold.

FNs tusenårs mål og Dakar-erklæringen om «Utdanning for alle» fra år 2000 er direkte følger av denne tenkningen. Økte bevilgninger til utdanningsreformer og omfattende planer er satt i verk, med sentrale mål om grunnleggende utdanning for alle, med kvalitet og relevans, innen år 2015. Norge gikk svært aktivt inn i dette arbeidet med strategimeldinger om «Felles kamp mot fattigdom» og «Utdanning – Jobb nr. 1» fra 2003. Utdanning ble gjort til et hovedområde og vi avga forpliktende løfter om å bidra i et 15-årsperspektiv. Men dette skulle ikke vare. Fra 2006 kom de første signalene om en dreining av den norske bistanden. Jeg er bekymret over hva denne dreiningen kan

KRONIKK

Kronikker i Bistandsaktuelt kan sendes tgh@norad.no. Teksten bør ikke overstige 8500 tegn inkl. mellomrom. Legg ved bilde av artikkelforfatter. På grunn av stor pågang kan ikke alle kronikker regne med å komme på trykk.

føre til, og over hvilke motiv som ligger bak.

De siste fire-fem årene har Norge redusert den bilaterale bistanden og følgelig også den direkte utdanningsstøtten. Ambasadene har fjernet sine utdanningsrådgivere og involverer seg ikke lenger i spørsmål angående utdanning. Midlene til utdanning sies å være beholdt, men overføres i større grad gjennom UNICEF, Verdensbanken og andre globale tiltak. Det er vanskelig å beregne hvor mye av bistandsmidlene som faktisk går til utdanning, fordi mye ligger innbakt i andre budsjettposter og tiltak. Men beregninger, blant annet fra Norad, viser en klar nedgang. Målsettingen i strategiene fra 2003 var at vi skulle bruke 15 prosent av de totale bistandsmidlene på utdanning. Det var stigning hvert år fram til 2006 hvor man oppnådde 13,5 prosent.

Deretter har det gått nedover år for år. For 2009 regner man med at utdanning fikk et omfang på ca 10 prosent av den totale bistanden. Hvordan harmonerer dette for eksempel med besøk av både utviklingsminister og kunnskapsminister til Madagaskar våren 2009, der de understreket betydningen av utdanning? I et bilag til Dagsavisen 12. mars 2009 vises det til hva man har oppnådd, hvor mye som gjenstår og hvor viktig det er å arbeide videre for å nå de målene som er satt. Likevel, Norge bidrar ikke nok til at løftene kan holdes. Internasjonalt ser vi at de samlede bevilgningene til bistand går ned, og med det også støtten til utdanning. Faren er alvorlig for at positive prosesser med det reverseres.

I sektor etter sektor melder behovet seg for opplæring og fagkunnskap. Men da må grunnkunnskapen finnes og opplærings-tilbudene være tilstede.

Det er mange begrunnelser for omleggingen av den norske bistanden. En begrunnelse er at bistandsyterne bør harmonisere sine tiltak og dele ansvaret mellom seg. Vanlig nå er at flere givere samordner sin støtte i et felles bidrag til det nasjonale utdanningsprogrammet som myndighetene står for planlegging og gjennomføring av. Under denne ordningen var Norge med i diskusjonene og kunne bidra med synspunkter basert på egne erfaringer. De norske bidragene ble høyt verdsatt, både av nasjonale og lokale aktører og i givergruppen. En annen begrunnelse har vært at langvarig bistand kan føre til avhengighet av bistand, og at landet selv ikke prioriterer sine midler til dette formålet. Imidlertid viser dokumentasjon, blant annet presentert av Birger Fredriksen i foredrag på NUPI september 2009, at andelen til utdanning i nasjonale budsjetter har økt samtidig med økt bistand til utdanningssektoren.

Norge skal etter sigende prioritere å bistå der hvor vi har mest å bidra med, og det er tydeligvis ikke på utdanningsfeltet. Dette representerer etter mitt skjønn en helomvending i forhold til bistanden for bare 5 år siden. Det kan høres bra ut at Norge skal bidra der vi har spesielt mye kompetanse og ekspertise. Behovet for kompetanse er også stort innenfor disse områdene og opplæring er sentrale komponenter i mange av tiltakene. Men opplæringstiltakene støter ofte på problemer fordi grunnleggende skolegang som fagopplæringen må bygge på mangler. Et eksempel er Øst-Timor, som har fått støtte gjennom programmet «Olje for utvikling». For å læres opp til forvaltning av oljesektoren skulle studenter få opplæring i Norge.

Det viste seg vanskelig å finne nok representanter med tilstrekkelige grunnkunnskaper til å fylle programmet. Å styrke matproduksjonen og gjøre den mer produktiv er et annet viktig område. I sektor et-

ter sektor melder behovet seg for opplæring og fagkunnskap. Men da må grunnkunnskapen finnes og opplæringstilbudene være tilstede. Dette viser hvor omfattende og viktig utdanningsområdet er. Og da har jeg ikke nevnt utdanningens egenverdi og betydningen for demokratiutvikling, forskning og nyutvikling.

Det er ikke et poeng for meg å hevde at utdanning er det eneste som nytter. Snarere tvert i mot, utdanning må virke sammen med en rekke andre tiltak i samfunnet. Jeg har all respekt for at det er viktig å utvikle økonomiske muligheter og teknologi som kan føre til arbeidsplasser og inntekter både til staten og til folk. Mange av tiltakene som bistanden nå vil satse på er viktige og riktige.

Retorikken sier at man skal trekke bistanden mer inn i vår generelle utenrikspolitikk og gjøre den mer basert på partnerskap, med investeringer og økonomisk samarbeid innenfor områder der Norge har særlig kompetanse. Mitt spørsmål er om dette ikke er mer generell norsk politikk som bør benytte midler fra egne budsjetter og ikke bistandsmidler? «Olje for utvikling» er et felt hvor Norge har mye å gi på bistandsfeltet. Samtidig har vi sterke egeninteresser og det må skilles klart mellom disse i bruk av budsjetter og gjennomføring av tiltak.

Korrupsjon er et annet prioritert område. Det burde være generell norsk politikk å bekjempe korrupsjon i alle sammenhenger, globalt og bilateralt. Fred og menneskerettigheter er et tredje område hvor også Norge bør arbeide i alle fora. For alle de prioriterte områdene kan man finne tiltak som har bistandskarakter. Men det kan bli vanskeligere å skille mellom bistandstiltakene og generell norsk politikk, hvor Norge har egne mål å forsvare som ikke alltid henger sammen med bistandsmålene, og heller ikke alltid er de samme som utviklingslandenes mål.

«Et løfte er et løfte» minnet norske skolebarn statsminister Jens Stoltenberg om da de fikk møte han i forbindelse med internasjonal uke høsten 2007. De tenkte på løftene som lå i tusenårsmålene. Jeg tror det er svært uheldig at løfter brytes av beslutningstakerne. Det utvikler politikerforakt og aggresjon i forholdet mellom den rike og fattige verden, og sår tvil om hva som til enhver tid er våre egentlige motiver.

Internasjonalt samarbeid skal bidra til å bedre levekårene for de fattigste. Hvordan når man best fram til dem det gjelder? Og hvorfor kan vi ikke stå ved våre forpliktelser? Norge ga store og tydelige løfter som vi har fulgt opp i bare ca. fem av de femten årene som forpliktelsen omfattet. Det er vanskelig å finne holdbare bistandsfaglige argumenter for å redusere prioritet, engasjement og støtte til utdanning slik det er gjort i den norske bistanden de siste årene. Det er både ulogisk og etter min mening svært uheldig. ■

Det er svært uheldig at utdanning er blitt mindre prioritert i norsk bistand, mener artikkelforfatteren. Bildet er fra en skole i Nepal.

FOTO: KEN OPPRANN

Karen Brit Feldberg er høgskolelektor ved Avdeling for lærerutdanning og internasjonale studier ved Høgskolen i Oslo.

Demokrati på spinkelt grunnlag

Av Christine Afandi Agalomba

DEMOKRATI

Det er valgdag og jeg spør folk jeg møter: Hva stemte du og hvorfor? Det slår meg at folk tar politiske valg på utrolig spinkle grunnlag. Valget om ny statsforfatning i Kenya reiser noen kritiske spørsmål om hvordan demokratiet virker i praksis. Både i Kenya, Afrika – og kanskje verden forøvrig.

En 40 år gammel småbonde forteller meg at han stemte «ja» til den nye grunnloven i Kenya.

– Jeg vet ikke så mye om grunnloven, og har ikke lest den. Men jeg stemmer etter råd fra mine favoritt-politikere, sier han.

Jeg stopper en ung mann og spør hva han stemte. Han sier han er 19 år gammel og studerer.

– Jeg stemte ikke i det hele tatt. Jeg registrerte meg for å stemme, men møtte ikke opp på valgdagen. Jeg stoler ikke på politikerne våre i det hele tatt, og vil ikke hente råd fra det politiske miljøet. Det tok så lang tid å lese gjennom grunnlovsdokumentet at jeg ga opp, og klarte ikke å gjøre meg opp min egen mening, sier studenten fra Nairobi.

En 58 år gammel kvinne med arbeid på et offentlig kontor er helt sikker i sin sak. Hun stemte «nei».

– For meg er abortsaken viktig. Jeg er også skeptisk til at muslimer skal få opprettholde sitt eget retts-system. Hva med oss kristne? De samme lover gjelder vel for alle i ett og samme land, sier kvinner.

Politikerne forteller at folkeavstemningen 4. august, om ny statsforfatning i Kenya, er en av de viktigste avgjørelser landet har tatt etter frigjøringen i 1963. Kanskje det, men da stusser jeg på hvilket grunnlag folk tar sine avgjørelser. Eller

Folkeavstemningen om ny forfatning i Kenya trakk under halvparten av landets stemmeberettigede til urnene. Her står folk i kø for å registrere seg som velgere i hovedstaden Nairobi.

FOTO: SCANPIX/ SIMON MAINA

SETT FRA SØR

Christine Afandi Agalomba er journalist i The East African.

kanskje jeg har for store forventninger? Det å møte opp i et stemmelokale og avgi stemme er kanskje mer enn godt nok?

Kenyas befolkning passerte 40 millioner i juni i år og over halvparten av befolkningen, altså mer enn 20 millioner mennesker, har stemmerett. Av disse registrerte nær 12,5 millioner seg for å kunne stemme. Ved selve valget møtte bare nær 8,8 millioner opp for å stemme, og vel seks millioner ja-stemmer sikret et klart flertall for en ny statsforfatning i Kenya. Det er ikke oppløftende at over tre og en halv millioner kenyanere, som hadde registrert seg

Politikk er en lekeplass for eliten.

for å avgi stemme, valgte ikke å gjøre det.

Den jevne hop av kenyanere, grønnsakselgere, matatu-sjåførere, selgere av brukte klær eller ungdom med tilfeldig arbeid, har ikke vært i nærheten av å lese den nye forfatningen, som tross alt er tema for folkeavstemningen. Hvor skulle de egentlig få tak i dette dokumentet? Avisen The Standard skal ha ros for å ha lagt ut hele dokumentet på sin nettside, men bare åtte prosent av kenyanerne har tilgang til internett.

Kanskje jeg begynner å bli veldig negativ nå? Som et rimelig fersk demokrati, har vi i Kenya stadig hørt hvor viktig og riktig demokratiet er som styreform. Ikke minst fra internasjonale bistandsgivere, som ofte setter demokratisk styresett som forutsetning for å gi penger. Jeg har

ofte hørt at demokratiet ikke er perfekt, men at alternativene er så mye verre. Kanskje det er slik at befolkningen i vestlige, rotfestede demokratier også føler seg apatiske overfor politiske avgjørelser, og enten blir hjemmesittere eller stemmer ut fra tilfeldig mediepropaganda?

Jeg oppfatter det nemlig som et stort problem at politikk er en lekeplass for en elite, og i Afrika vokser kløften og den gjensidige mistroen mellom den politiske eliten og vanlige mennesker. Det har blitt hevdet at den nye kenyanske grunnloven har gitt Kenya sin egen forfatning, og ikke bare en kopi av forfatningen til kolonimakten Storbritannia. Kanskje det er riktig og kanskje det er et viktig poeng i nasjonsbyggingen. Men hvorfor da erstatte de britiske rådgiverne fra 1963 med en stor gruppe amerikanske rådgivere nå? Har vi i virkeligheten byttet ut en engelsk-inspirert forfatning med en amerikansk-inspirert? Jeg undrer meg over at vi nå hadde sjansen til å lage en mer kenyansk eller afrikansk forfatning, basert både på afrikanske tradisjoner og moderne forventninger. Men vi turde ikke ta i bruk våre egne tradisjoner for samfunnsstyring fordi vestlige tradisjoner for demokrati og maktdeling framstilles som universelle verdier.

Jeg sitter altså med mange spørsmål omkring demokratiets ufullkommenhet. Jeg lufter min frustrasjon for kolleger med mer erfaring. De sukker og sier at et demokrati hele tiden er under utvikling. Det blir aldri ferdigbygget. Alle kan og bør være med å bygge. Jeg blir litt motløs. Men i morgen er en ny dag. Da får jeg kanskje gå ut å bygge litt demokrati, jeg også. ■

: GADOS VERDEN

Tanzanianeren **Godfrey Mwambwa**, bedre kjent som «Gado», er en av Afrikas mest profilerte karikaturtegnere. Han tegner blant annet for den uavhengige kenyanske avisen **Daily Nation**.

Norad søker

Norad-direktør

Stillingen som direktør og leder for Norad blir ledig fra januar 2011. Tilsetningen skjer på åremål for en periode på seks (6) år med mulighet for forlengelse med en periode på seks (6) år.

Søknadsfrist: 10. september 2010.

Les mer på: tinyurl.com/2vradqp

FN

National Competitive Recruitment Exam 2010

FN søker norske kandidater til den årlige rekrutteringseksamen som skal finne sted i bl.a. Oslo 1. desember 2010.

For å kvalifisere til deltakelse må følgende krav være oppfylt:

1. Norsk statsborgerskap
2. Ikke være eldre enn 32 år pr. 31. desember 2010.
3. Inneha minst en Bachelor-grad fra norsk eller utenlandsk lærested i ett av følgende fag:
 - Administrasjon
 - Demografi
 - Økonomi
 - Menneskerettigheter (kun for utvalgte medlemsland, se website for liste)
 - Rettsvitenskap
 - Radioprodusent (kun arabisk, fransk og kinesisk språk)
 - Sikkerhet
 - Statistikk
 - Web design/Utvikling
4. Være flytende i engelsk og/eller fransk. Det er en fordel med kjennskap til ett eller flere av de øvrige offisielle språkene i FN (arabisk, kinesisk, russisk og spansk).

Søknadsskjema lastes ned fra careers.un.org/ og søknad sendes kun gjennom denne website.

Søknadsfrist: 19. september 2010.

Mer informasjon: careers.un.org/ (engelsk og fransk)
www.un.org/Depts/OHRM/examin/exam.htm (engelsk)
www.un.org/french/Depts/OHRM/examin/fexam.htm (fransk)
www.regjeringen.no/nb/dep/ud/aktuelt/stillinger/rio/fn_ncre.html?id=609198

Junioreksperter til FN

Norge finansierer i dag ca. 80 norske junioreksperter til ulike FN-organisasjoner. Antall nye rekrutteringer i året varierer fra 30 til 35.

Rekrutteringen av junioreksperter til ulike FN-organisasjoner blir foretatt av Utenriksdepartementet (UD) i samarbeid med den enkelte FN-organisasjon.

Årets søknadsfrist: 13. september 2010

Spørsmål vedrørende søknadsprosessen og de enkelte stillingene kan rettes til Inger Brusell, UD, tlf. 22 24 39 73 eller ibr@mfa.no.

For mer informasjon om de enkelte stillingers innhold, kvalifikasjonskrav, ansettelsesvilkår og søknadsprosedyre gå til: tinyurl.com/atw7wa

UD skal nå rekruttere til:

IFAD (Internasjonalt fond for jordbruksutvikling) (1 stilling)
 ■ Associate Country Programme Manager, Eastern & Southern Africa Division – Maputo, Mozambique
 Mer om IFAD: www.ifad.org

FAO (FNs organisasjon for ernæring og landbruk) (1 stilling)
 ■ Associate Legal Officer, Food and Agriculture-Fisheries Sector - Roma
 Mer om FAO: www.fao.org

OCHA (FNs kontor for samordning av humanitær bistand) (1 stilling)
 ■ Gender Equality – New York
 Mer om OCHA: www.ocha.org

UNIFEM (FNs utviklingsfond for kvinner) (1 stilling)
 ■ Gender – Beijing, Kina
 Mer om UNIFEM: www.unifem.org

UNRWA (FNs hjelpeorganisasjon for palestinske flyktninger) (2 stillinger)
 ■ Relief & Social Services – Amman, Jordan
 ■ Gender Initiative – Gaza
 Mer om UNRWA: www.unrwa.org

UNDP (FNs utviklingsprogram) (3 stillinger)
 ■ One UN Funds and Joint Programmes – New York
 ■ Human Resources Analyst – New York + Port-au-Prince, Haiti
 ■ Junior Economist, Millennium Development Goals – Bujumbura, Burundi
 Mer om UNDP: www.undp.org

UNHCR (FNs Høykommissær for flyktninger) (1 stilling)
 ■ Humanitarian Assistance – Yangon, Myanmar
 Mer om UNHCR: www.unhcr.org

UNICEF (FNs barnefond) (1 stilling)
 ■ Education – Khartoum, Sudan
 Mer om UNICEF: www.unicef.org

WHO (Verdens helseorganisasjon) (1 stilling)
 ■ Health and Human Rights – Brazzaville, Republic of Congo
 Mer om WHO: www.who.org

Norsk Folkehjelp

Solidaritet i praksis

Norsk Folkehjelp er fagbevegelsens humanitære solidaritetsorganisasjon. Vi jobber innenfor hovedområdene internasjonalt utviklingssamarbeid, humanitær minerydding, redningstjeneste, asyl og integrering. Norsk Folkehjelp har mer enn 9500 medlemmer i Norge og 2400 ansatte på verdensbasis. Vi arbeider i 37 land over hele verden og vil i 2010 ha en omsetning på 800 millioner kroner. For mer informasjon se: www.norskfolkehjelp.no

Vil du gjøre en forskjell?

CFO / Økonomisjef

Stor og kompleks nasjonal og internasjonal økonomi med faglige utfordringer

Norsk Folkehjelp har virksomheter i 37 land, og en rekke nasjonale og internasjonale donorer. Vi søker en strategisk og tydelig økonomisjef til å lede økonomienheten med utfordrende og vidtspennende oppgaver. Det overordnede ansvaret i stillingen er økonomisk styring og økonomisk analyse.

Hovedoppgavene er ledelse av økonomi- og regnskapsfunksjonene, deltagelse i organisasjonens ledergruppe og kontakt med ledere nasjonalt og internasjonalt. Hovedkontoret er sentralt i Oslo og stillingen rapporterer til generalsekretær. Du har høyere utdanning, gjerne internasjonal erfaring og/eller erfaring fra store, komplekse virksomheter.

Eventuelle spørsmål om stillingen kan rettes til Visindi AS ved Anne Herlofson tlf. 971 11 195, eller Jenny Homme, tlf. 916 56 102. Alle henvendelser behandles konfidensielt, om ønskelig også overfor vår oppdragsgiver. Søknad med CV sendes snarest via "Stillinger" på www.visindi.no.

visindi

VISSTE DU AT...

Burundi er det landet i verden som har størst andel dyrket mark. 89,4 prosent av landarealet brukes til jordbruk, mot bare 3,4 prosent i Norge.

Kilde: Verdensbanken

«En person som sier: Det har jeg aldri sett før, er ikke voksen»

Ordtak fra Kenya

Det verdensanerkjente kurdiske ensemblet The Kamkars fikk i mange år ikke opptre i Tyrkia.

FOTO: JAN SPEED

Til kamp mot musikk-kontrollørene

Danske Freemuse kjemper mot musikkforbud og sensur verden over

FØRDE (b-a): En liten organisasjon i Danmark kjemper for at musikk ikke skal forbys eller sensureres. De har nok å gjøre. Al Shabaab i Somalia forbyr musikk på radioen. Countrysangere i USA ble boikottet av hundrevis av radiostasjoner etter at de kritiserte krigen i Irak. Iran forbyr konserter.

ytringsfrihet først og fremst forbindes med aviser og bøker.

- Vi glemmer noen ganger at musikk ikke bare gir oss glede, men også kommenterer verden vi lever i. Dette gjelder spesielt i de landene der folk ikke har tilgang til frie medier. Der spiller sangerne ofte rollen som stemmen til de stemmeløse. Det kan høres ut som en klisjé, men er likevel tilfelle i mange samfunn der kombinasjonen av ord og musikk brukes til å uttrykke frustrasjoner og drømmer, sier Reitov.

Forbud mot joik. Forfølgelse og undertrykkelse av musikere og musikkformer har pågått i alle år, i alle deler av verden. Reitov viser til at i Norge ble samenes joik betraktet som djevelens stemme av kirkenes menn i mange år. Hitler forbød jazz og moderne klassisk musikk. I begynnelsen av 1960-tallet var det mange av de statlige kringkastingsselskapene i Europa som ikke spilte rockemusikk. Ungdommen måtte høre på Radio Luxembourg. Taliban i Afghanistan ville ikke høre annet enn sine egne taktfaste rop.

- Vi har sett musikkensur i alle deler av verden i alle år. Mange husker protestsangeren Victor Jara i Chile, som ble drept av fascistregimet i 1973. I USA opplevde vi under Bush-regjeringen at Dixie Chicks, en

Vi kan ikke drømme fritt.

Amal Murkus, palestinsk artist.

Se video med intervju med Ole Reitov og andre artister fra Førdefestivalen på www.bistandsaktuelt.no/multimedia

Les mer på www.freemuse.org

populær countrygruppe, ble plutselig ikke lenger ble spilt av hundrevis av radiostasjoner fordi gruppa kritiserte Bush og krigen i Irak. De ble også truet på livet. Mange minoritetsgrupper opplever at nasjonale kontrollenheter forbyr deres musikk. Vi har sett det i Tyrkia der kurdisk artister lenge ikke ble spilt. På samme måte rammes også tibetansk og uighursk kultur. Det er noe som er veldig utbredt. Mediene fokuserer ofte på dette bare når radikal islam angriper musikk, mens vi ofte ikke ser alle de andre konflikten, sier Reitov.

Ikke politikk. Det var først i 2001 at det verdenskjente iransk-kurdiske ensemblet The Kamkars fikk opptre i Tyrkia. De holder seg unna politikk, men er opptatt av å bevare den kurdiske musikktradisjonen.

- Det er ikke lenger restriksjoner på kurdisk musikk. Det er imidlertid fortsatt begrensninger for poesi. Det skal dreie seg om natur og ikke politikk. Det er forbudt, sier kunstnerisk leder i The Kamkars, Hooshang Kamgar.

Den palestinske sangeren Amal Murkus deltok også på festivalen i Førde. Murkus, som er født og oppvokst i den arabiske byen Kafr Yasif nord i Israel, opplever at hennes sanger ikke blir spilt på israelsk ra-

dio eller fjernsyn. Få jødiske israeleere kommer på hennes konserter.

- Min palestinske kultur er i mindretall og blir ikke respektert i Israel. Palestinske artister som bor i Israel eller som lever under okkupasjon kan ikke skape som de vil eller drømme fritt eller nå ut til tilhørere. De er ikke som sangere som lever i frihet, sier Amal Murkus.

Kontroll. Reitov mener at en av farene ved sensur og undertrykkelse er at artister utvikler en selvsensur av egen kultur. Argumentene som brukes for sensur av musikk går ofte igjen: Det betraktes som djevelens redskap, at det er forførende eller at det ikke passer inn i «vår» kultur.

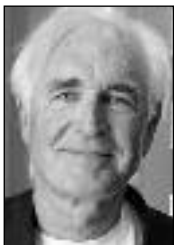
- Egentlig handler det om kontroll, og om statens rolle - hva de kontrollerer og hva de ønsker å kontrollere, sier Reitov. Han påpeker at det er ikke bare staten, men også utdanningsinstitusjoner, religiøse grupper og familier som styrer hva slags musikk folk får høre.

Selv om det er også mye fokus i vesten på forfølgelse av musikere i islamske land, mener Reitov at bildet er langt fra ensformig.

- I Mali, et muslimsk land i Afrika, finner man noe av den mest innovative verdensmusikken, sier han. ■

SENSUR

- Vi glemmer ofte at musikk er like viktig som skriftlig materiale. Musikk har egne rettigheter som er garantert av FN-konvensjonen om ytringsfrihet, påpeker Ole Reitov (bildet) i organisasjonen Freedom of Musical Expression. Han deltok under Førdefestivalen i sommer hvor frihet og undertrykkelse var tema.

Reitov, som tidligere arbeidet i dansk kringkasting, påpeker at mange av oss bor i deler av verden der det skrevne ord er viktig. Hvor